Centrum vakopleiding en arbeidsmarktpositie van ex-cursisten

Citation for published version (APA):

Ramaekers, G. W. M., & Smoorenburg, M. S. M. (1994). *Centrum vakopleiding en arbeidsmarktpositie van ex-cursisten*. Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen. ROA Reports No. 11 <https://doi.org/10.26481/umarep.1994011>

Document status and date:

Published: 01/01/1994

DOI:

[10.26481/umarep.1994011](https://doi.org/10.26481/umarep.1994011)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

**Centrum Vakopleiding en arbeidsmarktpositie
van ex-cursisten**

ROA-R-1994/11

G.W.M. Ramaekers
M.S.M. van Smoorenburg

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

Faculteit der Economische Wetenschappen
Rijksuniversiteit Limburg

Maastricht, september 1994

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Ramaekers, G.W.M.

Centrum Vakopleiding en arbeidsmarktpositie van ex-cursisten / G.W.M. Ramaekers, M.S.M. van Smoorenburg. - Maastricht : Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, Faculteit der Economische Wetenschappen, Rijksuniversiteit Limburg. - ([Rapport] / Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt, ISSN 0922-8098 ; ROA-R-1994/11)

Met lit. opg.

ISBN 90-5321-141-1

Trefw.: arbeidsmarkt ; Nederland / onderwijs en arbeidsmarkt ; Nederland.

Inhoudsopgave

	Bladzijde
Voorwoord	i
1 Inleiding	1
1.1 De Centra Vakopleiding	1
1.2 Doelstelling en opzet van het onderzoek	1
1.3 Dataverzameling en respons	3
1.4 Indeling van het rapport	4
2 Kenmerken van de respondenten	7
2.1 Persoonskenmerken	7
2.2 Kwalificaties	8
2.3 Samenvatting	12
3 Centrum Vakopleiding	13
3.1 Motieven om de opleiding te volgen	13
3.2 Opleidingsresultaat	13
3.3 Oordeel over de opleiding	17
3.4 Samenvatting	18
4 Arbeidsmarktpositie na het Centrum Vakopleiding	19
4.1 Werkloosheid na het Centrum Vakopleiding	19
4.2 Zoekproces	21
4.3 Werkervaring na het Centrum Vakopleiding	23
4.4 Verandering van werksector	25
4.5 Huidige arbeidsmarktpositie	33
4.6 Samenvatting	35
5 Baankenmerken	37
5.1 Branche, beroep en takenpakket	37
5.2 Dienstverband en aanstelling	40
5.3 Oordeel over de baan	41
5.4 Samenvatting	42
6 Samenvatting	45
6.1 Inleiding	45
6.2 Kenmerken respondenten	45
6.3 Opleiding	45
6.4 Arbeidsmarktpositie na de opleiding	46
6.5 Baankenmerken	47
Literatuur	51
Bijlage 1 Definitie van variabelen in de schattingen	53
Bijlage 2 Vragenlijst	55

Voorwoord

In opdracht van het Regionaal Bestuur voor de Arbeidsvoorziening (RBA) Zuid-Limburg en in overleg met de desbetreffende Centra Vakopleiding Geleen, Heerlen en Maastricht is het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) begin 1993 gestart met een onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van ex-cursisten van de Centra Vakopleiding en het effect van het Centrum Vakopleiding op deze arbeidsmarktpositie.

Het onderzoek vond plaats in samenwerking met het Regionaal Dienstverlenend Centrum (RDC) Limburg. Het RDC-Limburg droeg zorg voor het verzenden van de vragenlijsten, de non-respons activiteiten en de responsadministratie. Drs. H. Beterams was binnen het RDC-Limburg belast met de uitvoering van het project. De data-invoer is verzorgd door het aan de Rijksuniversiteit Limburg verbonden Medisch en Maatschappelijk Informatiecentrum. Het ROA was verantwoordelijk voor de methodologische en inhoudelijke aspecten van het project, voor het opstellen van de interim-rapportage en het eindrapport, en voor het beheer van het bestand met onderzoeksgegevens. Het onderzoek is binnen het ROA uitgevoerd door drs. G.W.M. Ramaekers (projectleider) en drs. M.S.M. van Smoorenburg. Het project werd binnen het ROA begeleid door dr. R.K.W. van der Velden. De externe begeleiding vond plaats door een commissie vanuit het RBA Zuid-Limburg, bestaande uit de volgende personen:

P.A.M. Dizey, Directeur Centrum Vakopleiding Maastricht;

Drs. Th. Mensen, RBA Zuid-Limburg;

Drs. J. Meulenbeld, RBA Zuid-Limburg;

A.F. Reinierkens, Directeur Centrum Vakopleiding Heerlen;

H.J.M. Souren, Directeur Centrum Vakopleiding Geleen.

1 Inleiding

1.1 De Centra Vakopleiding

'Het is de taak van arbeidsvoorziening om een doelmatige en rechtvaardige aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te bevorderen. Eén van de belangrijkste maatregelen daarbij is scholing. Door middel van scholing kunnen werkzoekenden op een niveau worden gebracht waarop ze voldoen aan de kwalificatie-eisen van werkgevers. Scholing wordt ook ingezet om dreigend ontslag te voorkomen. De omstandigheden van (dreigende) werkloosheid stellen specifieke eisen aan scholingsmethodiek en lesmateriaal. Om aan deze eisen te kunnen voldoen heeft arbeidsvoorziening de beschikking over eigen centra vakopleiding voor technische en administratieve beroepen' (Arbeidsvoorziening, 1993, blz. 1).

'Doelstelling van de centra vakopleiding voor technische en/of administratieve beroepen is om door middel van om-, her- en/of (bij)scholing toetreding naar de arbeidsmarkt of handhaving van de arbeidsplaats mogelijk te maken. In de eerste plaats komen deelnemers in aanmerking die werkloos zijn of met werkloosheid worden bedreigd' (Arbeidsvoorziening, 1992, blz. 35). In 1991 bedroeg het aantal opleidingsplaatsen bij de centra 7.649. In dat jaar werden 27.253 cursisten opgeleid. Hiervan behoorde 27% tot de langdurig werklozen en 11% tot etnische minderheden. Een kwart (26%) was vrouw (Arbeidsvoorziening, 1992, blz. 35).

Bij het centrum vakopleiding staat het kwalificeren voor betaald werk voorop, waarbij het programma op de individuele cursist wordt afgestemd. Het centrum vakopleiding kent dan ook geen klassikaal onderwijs, enkele theorievakken daargelaten, en kent ook geen school- of cursusjaar. Cursisten kunnen in principe op elk moment in het jaar met de opleiding beginnen. De duur van de opleiding wordt mede bepaald door het tempo waarmee de cursist zich de kennis en vaardigheden weet eigen te maken en door wat de cursist al kan en kent wanneer hij of zij het centrum binnenkomt (Arbeidsvoorziening, 1993, blz. 5-6).

Er zijn twee typen centra vakopleiding, namelijk voor technische beroepen en administratieve beroepen. Daarnaast wordt bij een drietal centra opleidingen voor functies in de horeca aangeboden. De centra vakopleiding voor technische beroepen verzorgen opleidingen in de volgende sectoren:

- sector bouw (met richtingen in droge bouw, natte bouw en overige bouwrichtingen);
- sector metaal (met richtingen in verspanende technieken, lastechnieken en constructietechnieken);
- sector montage/onderhoud (met richtingen in elektrotechniek, installatietechniek, autotechniek en procestechniek);
- overige technische sectoren (kunststof en autoCAD technieken).

De centra vakopleiding voor administratieve beroepen verzorgen opleidingen in de sector administratie, met richtingen secretariael, boekhoudkundig, commercieel en overig administratief.

1.2 Doelstelling en opzet van het onderzoek

In het onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding zal het accent liggen op de volgende vragen:

- * Wat is de arbeidsmarktbestemming van ex-cursisten van de Centra Vakopleiding en op welke wijze is hun arbeidsmarktpositie veranderd?
- * Waar kan het verschil in succes op de arbeidsmarkt aan worden toegeschreven, en wat is hierin meer specifiek de rol van cursistkenmerken en opleidingskenmerken?
- * Hoe is de aansluiting tussen het vakkenpakket van het Centrum Vakopleiding en de taken die men in de beroepspraktijk verricht?

Het onderzoek dient aan een aantal randvoorwaarden te voldoen:

- * het onderzoek moet zodanige informatie opleveren dat terugkoppeling naar de opleiding mogelijk is;
- * het onderzoek moet aansluiten bij bestaande initiatieven op de Centra Vakopleiding;
- * het onderzoek moet periodiek herhaald kunnen worden;
- * de informatie uit het onderzoek moet gekoppeld kunnen worden aan andere informatiebronnen, zoals het Centraal Bureau voor de Statistiek, ICA (het geautomatiseerde administratiebestand van de Centra Vakopleiding) en de jaarlijkse RUBS-enquête (Registratie van de Uitstroom en Bestemming van Schoolverlaters).

De onderzoekspopulatie bestaat uit ex-cursisten die tussen 1 mei 1992 en 1 mei 1993 de 'reguliere' opleidingen van de drie centra vakopleiding in Zuid-Limburg (Geleen, Heerlen en Maastricht) gediplomeerd of ongediplomeerd hebben verlaten. Niet alleen de gediplomeerden maar ook de ongediplomeerden vormen een voor de evaluatie van het Centrum Vakopleiding relevante categorie. Ongeveer een kwart van de cursisten verlaat de opleiding immers zonder diploma, vaak nadat men een baan gekregen heeft. Het is belangrijk om te achterhalen hoe deze groep zich op langere termijn handhaaft op de arbeidsmarkt. De zogeheten 'contract-cursisten', die doorgaans in opdracht van hun werkgever een (kortlopende) opleiding volgen, zijn buiten het onderzoek gelaten.

De drie Zuid-Limburgse centra vakopleiding bestaan uit twee centra vakopleiding voor technische beroepen (Geleen en Heerlen) en één centrum vakopleiding voor administratieve beroepen (Maastricht). Het Centrum Vakopleiding Geleen verzorgt voornamelijk opleidingen in de sectoren metaal en montage/onderhoud. Aan het Centrum Vakopleiding Heerlen kunnen diverse opleidingen in de sectoren bouw, metaal en montage/onderhoud worden gevolgd. Het Centrum Vakopleiding Maastricht verzorgt administratieve opleidingen. Tabel 1.1 geeft een overzicht van de aantallen ex-cursisten die tussen 1 mei 1992 en 1 mei 1993 de 'reguliere' opleidingen van de drie Zuid-Limburgse centra vakopleiding met of zonder diploma hebben verlaten. Naar voren komt dat het Centrum Vakopleiding Heerlen qua aantallen cursisten duidelijk groter is dan de andere twee centra. Dit hangt samen met het grote aantal cursisten van de bouwopleidingen in Heerlen. In Geleen overheersen de metaalopleidingen wat het aantal cursisten betreft.

Tabel 1.1
Aantallen benaderde ex-cursisten van de Zuid-Limburgse centra vakopleiding* naar opleidingssector, mei 1992 t/m april 1993

Opleidingssector	Geleen	Centrum Vakopleiding Heerlen	Maastricht	Totaal
Administratie	---	---	101	101
Bouw	6	221	---	227
Metaal	114	75	---	189
Montage/onderhoud	59	96	---	155
Totaal	179	392	101	672

* Gediplomeerde en ongediplomeerde ex-cursisten van reguliere opleidingen.

--- Niet van toepassing

In nauw overleg met de eerdergenoemde begeleidingsgroep zijn vier versies van de vragenlijst opgesteld: een voor de sector administratieve opleidingen, een voor de sector bouwopleidingen, een voor de sector metaalopleidingen en een voor de sector onderhouds-/montage-opleidingen. In bijlage 2 is de vragenlijst voor de sector bouwopleidingen opgenomen. De vragenlijsten verschillen onderling op twee punten. In de eerste plaats wat betreft de bij vraag 14b vermelde werkzaamheden die men verricht.

Daarnaast zijn de bij de vragen genoemde voorbeelden op de desbetreffende opleidingssector toegesneden. Door zoveel mogelijk gebruik te maken van administratieve gegevens van de participerende Centra Vakopleiding, de zogeheten ICA-gegevens, kon de omvang van de vragenlijst worden beperkt.

Naast bovengenoemd onderzoek onder de ex-cursisten zal door het ROA een instrument worden ontwikkeld, waarmee de Centra Vakopleiding zelf op gestructureerde wijze informatie kunnen verzamelen over de vraagzijde van de arbeidsmarkt. Dit instrument, dat gebruikt kan worden bij de bedrijfsbezoeken, zal in nauwe samenspraak met de participerende Centra Vakopleiding worden ontwikkeld om optimaal te kunnen aansluiten bij de eigen informatiebehoefte van de Centra. Over dit instrument zal separaat verslag worden gedaan.

1.3 Dataverzameling en respons

Mede gelet op de behoefte bij het RBA Zuid-Limburg en de Centra Vakopleiding om reeds op korte termijn informatie te krijgen over de bestemming van ex-cursisten, is er voor gekozen om de dataverzameling in twee fasen uit te voeren. In mei - juni 1993 zijn de ex-cursisten benaderd, die in de periode mei '92 t/m oktober 1992 het Centrum Vakopleiding hebben verlaten. Over de resultaten van deze meting is beknopt gerapporteerd in de vorm van een interim-verslag (Ramaekers, Van Smoorenburg, 1993)

In november - december 1993 zijn de ex-cursisten benaderd, die in de periode november '92 t/m april '93 het Centrum Vakopleiding hebben verlaten. Voor beide groepen geldt dat men ten tijde van de dataverzameling 6 tot 14 maanden op de arbeidsmarkt verblijft. Deze rapportage doet verslag van beide lichtingen tesamen.

De enquête heeft plaatsgevonden met een schriftelijke vragenlijst, vergezeld van een aanbiedingsbrief van het Centrum Vakopleiding waar men de opleiding heeft gevolgd. Bij terugontvangst van ongeopende enveloppen (reden 'adres gewijzigd') heeft het RDC-Limburg getracht het nieuwe adres te achterhalen. Lukte dit, dan is de mailing naar het nieuwe adres gezonden. Indien ex-cursisten ook ná rappel met een aangepaste aanbevelingsbrief van het desbetreffende Centrum Vakopleiding nog niet hadden gereageerd, heeft het RDC-Limburg hen telefonisch benaderd. De dataverzameling heeft dus, indien nodig, bestaan uit twee mailingen, gevolgd door telefonische benadering.

De inspanningen van RDC-Limburg, bestaande uit een combinatie van schriftelijke en telefonische benadering, hebben er uiteindelijk toe geleid dat 390 voor analyse bruikbare vragenlijsten zijn binnengekomen. Bij 672 tussen 1 mei 1992 en 1 mei 1993 uitgestroomde ex-cursisten komt dit neer op een voor een dergelijke onderzoekspopulatie alleszins bevredigende respons van 58%. Hiervan geeft tabel 1.2, achtereenvolgens verdeeld naar opleidingssector en Centrum Vakopleiding, een beeld.

Tabel 1.2 laat zien dat de sector administratieve opleidingen met 77% een duidelijk hogere respons te zien geeft dan de technische opleidingssectoren, waar de respons varieert van 49% bij de onderhouds-/montage-opleidingen en 52% bij de bouwopleidingen tot 63% bij de metaalopleidingen. Overigens ligt het overall responspercentage van 58% exact op het niveau van het recentelijk uitgevoerde landelijke RUBS-onderzoek, waar de respons eveneens 58% bedraagt. De hoogte van deze respons is alleszins bevredigend te noemen. Ter vergelijking: in 1992-1993 heeft het Nederlands Economisch Instituut in opdracht van het Regionaal Bureau Arbeidsvoorziening West Utrecht een onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van het scholingsinstrumentarium in de RBA-regio West Utrecht. In dit onderzoek bedroeg de respons onder ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Technische beroepen 25% en onder ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Administratieve Beroepen 36%. Het onderzoek had

betrekking op ex-cursisten die in de periode juni 1991-juni 1992 zijn uitgestroomd. (De Koning, Zandvliet, Van Bokhoven, Olieman, 1993).

Tabel 1.2
Respons naar opleidingssector en Centrum Vakopleiding

	N ex-cursisten		n respondenten		% respons
	abs	%	abs	%	
Opleidingssector					
- Administratie	101	15%	78	20%	77%
- Bouw	227	34%	117	30%	52%
- Metaal	189	28%	119	31%	63%
- Montage/onderhoud	155	23%	76	19%	49%
Totaal	672	100%	390	100%	58%
Centrum Vakopleiding					
- Geleen	179	27%	101	26%	56%
- Heerlen	392	58%	211	54%	54%
- Maastricht	101	15%	78	20%	77%
Totaal	672	100%	390	100%	58%

Als gevolg van de verschillen in respons tussen de vier opleidingssectoren wijkt de onderzochte populatie, wat de verdeling naar opleidingssector betreft, af van de totale populatie. Onder de respondenten zijn ex-cursisten van vooral administratieve opleidingen (en daarmee van het Maastrichtse Centrum Vakopleiding) en in iets mindere mate metaalopleidingen oververtegenwoordigd, en ex-cursisten van vooral montage-/onderhoudsopleidingen en in iets mindere mate bouwopleidingen ondervertegenwoordigd. Wat de technische Centra Vakopleiding betreft, zijn ex-cursisten van Heerlen iets sterker ondervertegenwoordigd bij de respondenten dan Geleense ex-cursisten. Bij de interpretatie van totaalcijfers dient met deze onder- en oververtegenwoordiging rekening te worden gehouden.

1.4 Indeling van het rapport

De indeling van dit rapport komt overeen met de opbouw van de vragenlijst. In hoofdstuk 2 komen enkele achtergrondkenmerken van de respondenten aan bod, dit wil zeggen vijf kenmerken die informatie verschaffen over de persoon en een tweetal kenmerken die een indicatie bieden voor de kwalificaties waarover men beschikt voordat men aan de centrum vakopleiding begint. Hoofdstuk 3 behandelt de motieven om een Centrum Vakopleiding te volgen, het resultaat waarmee men de opleiding heeft verlaten (en indien van toepassing de redenen om het Centrum Vakopleiding voortijdig te verlaten), alsmede het oordeel over de opleiding. Hoofdstuk 4 beschrijft de (her)intrede op de arbeidsmarkt ná verlaten van het Centrum Vakopleiding, waarbij met name wordt gekeken naar de rol van het arbeidsbureau. Kenmerken van de huidige baan komen aan bod in hoofdstuk 5, waarbij wordt ingegaan op een tweetal aspecten van de arbeidsovereenkomst (soort dienstverband en aanstellingsduur), de branche waarbinnen men werkzaam is, het beroep dat men uitoefent, de taken die men verricht en het oordeel over de baan. In hoofdstuk 6 worden de onderzoekbevindingen samengevat.

Bij de presentatie van de bovengenoemde onderwerpen zal steeds een onderscheid worden gemaakt naar opleidingssector, dit wil zeggen tussen administratieve opleidingen, bouwopleidingen, metaalopleidingen en onderhouds-/montage-opleidingen.

Verder dient vooraf opgemerkt te worden dat in de tabellen uitsluitend de aantallen respondenten zijn

opgenomen die een vraag daadwerkelijk beantwoord hebben. Dit betekent dat degenen die een vraag niet hebben ingevuld bij de berekening van de totalen en percentages buiten beschouwing zijn gelaten. Het kan voorkomen dat de percentages niet altijd tot 100% optellen. Dit is meestal aan afrondingsverschillen toe te schrijven, maar soms ook aan het feit dat bij de desbetreffende vraag meerdere antwoorden mogelijk zijn. Indien dit laatste het geval is, wordt dit nadrukkelijk in de tekst aangegeven.

2 Kenmerken van de respondenten

2.1 Persoonskenmerken

In deze paragraaf worden de respondenten beschreven aan de hand van vijf persoonskenmerken, namelijk geslacht, leeftijd, etniciteit, arbeidsongeschiktheid en gezinssituatie. De kwalificaties waarover zij vóór het Centrum Vakopleiding beschikken, komen in paragraaf 2.2 aan bod.

Geslacht

De centra vakopleiding vormen duidelijk een mannenwereld. Slechts 13% van de ex-cursisten is vrouw. Hierbij doen zich echter significante verschillen tussen de vier opleidingssectoren voor (Chi-kwadraat = 68.7; d.f. = 3; $p < 0.01$). Het aandeel van vrouwen bij de administratieve opleidingen is met 41% duidelijk hoger dan bij de technische opleidingssectoren, waar het procentuele aandeel van vrouwen varieert van 3% bij de bouwopleidingen en 4% bij de sector montage/onderhoud tot 11% bij de metaalopleidingen.

Leeftijd

In de enquête is gevraagd naar de geboortedatum. De in tabel 2.1 weergegeven leeftijd betreft de leeftijd ten tijde van de dataverzameling, waarbij de ex-cursisten per opleidingssector zijn onderverdeeld in een drietal leeftijdsklassen. In de opleidingssector onderhoud/montage blijkt de helft van de bevroegde ex-cursisten tot de jongste leeftijdsgroep te behoren. Bij de administratieve opleidingen zijn de jongere ex-cursisten daarentegen ondervertegenwoordigd. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de gemiddelde leeftijd bij de administratieve opleidingen met 31,2 jaar hoger is dan bij de opleidingssectoren bouw (28,2 jaar), metaal (eveneens 28,2 jaar) en montage/onderhoud (27,4 jaar). Bij alle ex-cursisten samen bedraagt de gemiddelde leeftijd ten tijde van de dataverzameling 28.7 jaar.

Tabel 2.1
Leeftijd, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
24 jaar of jonger	11%	38%	46%	50%	37%
25 t/m 34 jaar	65%	40%	30%	30%	40%
35 jaar of ouder	24%	22%	24%	20%	23%
Totaal n (=100%)	79	114	113	74	380

Nationaliteit

Uit de ICA-gegevens kan worden afgeleid dat de respondenten vrijwel uitsluitend bestaan uit Nederlanders. Ten aanzien van dit kenmerk doen zich nauwelijks verschillen voor tussen de opleidingssectoren. Hiervan geeft tabel 2.2 een beeld.

Tabel 2.2
Nationaliteit, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Nederlandse	97%	98%	95%	94%	96%
Andere nationaliteit	3%	2%	5%	6%	4%
Totaal n (=100%)	78	116	114	77	385

Arbeidsongeschiktheid

In de enquête is gevraagd of men arbeidsongeschikt was toen men bij het Centrum Vakopleiding begon. Van de respondenten heeft 7% deze vraag bevestigend beantwoord. Het aandeel van geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikten is met 12% bij de sector montage/onderhoud iets hoger dan bij de bouwopleidingen (7%), metaalopleidingen (6%) en administratieve opleidingen (5%). De sector montage/onderhoud wijkt echter niet significant af van het gemiddelde van de drie overige opleidingssectoren wat het aandeel van arbeidsongeschikten betreft (Chi-kwadraat = 2.9; d.f. = 1; p = 0.09). Exact de helft van de arbeidsongeschikten heeft aangegeven voor meer dan 70% arbeidsongeschikt te zijn.

Gezinssituatie

In tabel 2.3 staat aangegeven hoe de huishoudens van de geënquêteerde ex-cursisten op het moment van de enquête waren samengesteld. Uit deze tabel blijkt dat ex-cursisten van de technische opleidingen qua levensfase grofweg in twee categorieën zijn in te delen: enerzijds een groep jongeren (zie ook tabel 2.1) die nog thuis bij de ouders woont en anderzijds een groep (gehuwd) samenwonenden met of zonder kinderen. Vergeleken met ex-cursisten van de technische opleidingen wonen ex-cursisten van de administratieve opleidingen vaker (gehuwd) samen maar nog zonder kinderen, of als alleenstaande.

Tabel 2.3
Gezinssituatie, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Gehuwd/samenw. met kinderen	18%	28%	28%	26%	26%
Gehuwd/samenw. zonder kinderen	26%	18%	14%	14%	18%
Alleenstaand met kinderen	6%	1%	4%	1%	3%
Alleenstaand zonder kinderen	27%	11%	20%	13%	17%
Thuiswonend	22%	40%	34%	41%	35%
Overig	1%	1%	0%	4%	1%
Totaal n (=100%)	78	114	112	76	380

2.2 Kwalificaties

In deze paragraaf worden de kwalificaties besproken, die zijn verworven alvorens men aan het Centrum Vakopleiding begint. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de genoten vooropleiding en het arbeidsmarktverleden.

Vooropleiding

Hoogst voltooide vooropleiding

Als eerste is nagegaan wat de hoogste met diploma voltooide opleiding is waarover men voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding beschikt. Hiervan geeft tabel 2.4 een beeld. Allereerst valt op dat ongeveer een kwart (26%) van de bevroagde ex-cursisten geen diploma heeft behaald van een vooropleiding. Daarnaast blijkt dat ruim een kwart (28%) van de ex-cursisten maximaal het diploma van het Lager Beroepsonderwijs heeft behaald. Eén op de vijf ex-cursisten (19%) beschikt over een diploma van het algemeen vormend onderwijs (mavo, havo, mulo, vwo, hbs) en één op de zeven (14%) over een diploma van het (K)MBO. De rest is qua diplomabezit verdeeld over het leerlingwezen (7%) en het hoger onderwijs (HBO/WO met 5%). Resumerend kan worden gesteld dat de doelgroep van de Centra Vakopleiding bestaat uit drop-outs (26%) en personen zonder kwalificerende beroepsopleiding (47%), die beschikken over een diploma van ten hoogste een LBO-opleiding of een algemeen vormende opleiding. Slechts een kwart (26%) van de instroom beschikt over een kwalificerende beroepsopleiding.

In de tabel komt verder naar voren dat ex-cursisten van de administratieve opleidingen qua vooropleiding beter geschoold zijn dan ex-cursisten van de technische opleidingen. Niet alleen beschikken zij vaker over een diploma van een vroegere opleiding dan ex-cursisten van de technische opleidingen, maar ook hebben zij vaker hogere opleidingstypen met een diploma afgerond.

Tabel 2.4

Hoogst voltooide vooropleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Geen diploma	10%	38%	26%	26%	26%
Lbo	6%	36%	36%	29%	28%
Mavo/havo/mulo	30%	12%	14%	22%	18%
Kmbo	0%	4%	4%	5%	3%
Primair llw	0%	4%	8%	5%	5%
Voortgezet llw	3%	4%	2%	1%	2%
Mbo	25%	3%	9%	9%	11%
Wo/hbs	6%	0%	0%	0%	1%
Hbo/wo	19%	1%	2%	1%	5%
Totaal n (=100%)	79	112	114	76	381

Vakrichting vooropleiding

Tabel 2.5 geeft, verdeeld naar opleidingssector, een beeld van de vakrichtingen die men tijdens de vooropleiding heeft gevolgd. Aangezien men uiteraard meerdere vakrichtingen kan hebben gevolgd, zijn de percentages in deze tabel niet gebaseerd op het aantal respondenten maar op het totaal aantal scores van de desbetreffende vakrichtingen. De kolomtotalen tellen daarom niet op tot 100%.

Tabel 2.5
Vakrichting vooropleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Niet van toepassing	28%	17%	11%	23%	18%
Administratie	33%	5%	5%	8%	12%
Bouw	1%	58%	5%	7%	21%
Metaal	4%	12%	65%	34%	30%
Onderhoud	1%	4%	16%	31%	12%
Anders	37%	11%	12%	12%	17%
Totaal n	79	113	113	74	379

Meer antwoorden mogelijk

Bij de opleidingssectoren metaal en bouw wordt het vaakst overeenstemming aangetroffen tussen de tijdens de vooropleiding gevolgde vakrichting en vakrichting die men bij het Centrum Vakopleiding kiest. Bij de metaalopleidingen geeft ruim de helft (65%) van de ex-cursisten te kennen vóór het Centrum Vakopleiding een metaalopleiding te hebben gevolgd. Bij de bouwopleidingen heeft eveneens de meerderheid (58%) voorheen een bij de opleidingssector aansluitende vakrichting gevolgd. Bij de administratieve opleidingen en de onderhoudsopleidingen scoren de qua vakrichting-aansluitende opleidingssectoren met respectievelijk 33% en 31% beduidend lager. Slechts 6% van de ex-cursisten van de administratieve opleidingen heeft vóór het Centrum Vakopleiding een van de genoemde technische opleidingen gevolgd. Bij de technische centrum vakopleidingen heeft een nagenoeg even groot deel van de ex-cursisten voorheen een administratieve opleiding gevolgd.

Arbeidsmarktverleden vóór het Centrum Vakopleiding

Naast de gevolgde vooropleiding kan de werkervaring waarover men beschikt in aanzienlijke mate bijdragen tot het menselijk kapitaal waarmee iemand bij het Centrum vakopleiding begint. Aan de ex-cursisten is eerst gevraagd of men een baan van minstens 12 uur per week heeft gehad voordat men bij het Centrum Vakopleiding begon. Dit blijkt bij driekwart (74%) van alle respondenten het geval te zijn geweest, namelijk bij 77% van de ex-cursisten van de administratieve opleidingen, bij 64% van de ex-cursisten van de bouwopleidingen, bij 73% van de ex-cursisten van de metaalopleidingen en bij 85% van de ex-cursisten van de onderhouds-/montage-opleidingen.

Aan degenen die vóór het Centrum Vakopleiding inderdaad een baan van minstens 12 uur per week hebben gehad, is vervolgens gevraagd hoe lang men in totaal heeft gewerkt en in welke sectoren. Tabel 2.6 geeft een beeld van het aantal jaren werkervaring waarover men beschikt. De sector waarbinnen men deze werkervaring heeft opgedaan, staat vermeld in tabel 2.7.

Duur werkervaring

Eerder is naar voren gekomen dat driekwart van de ex-cursisten beschikt over werkervaring voordat men bij het Centrum Vakopleiding begint. Van degenen met werkervaring heeft bijna de helft (47%) gedurende tenminste vijf jaar gewerkt vóór het Centrum Vakopleiding. Slechts een gering percentage (10%) beschikt over minder dan een jaar werkervaring voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding. Overigens bedraagt het aantal jaren dat men vóór het Centrum Vakopleiding heeft gewerkt gemiddeld 6,7 jaar (exclusief degenen die vóór het Centrum Vakopleiding niet hebben gewerkt). Dit varieert van 6,2 jaar (montage/onderhoud) via 6,5 jaar (metaal) en 6,6 jaar (administratie) tot 7,5 jaar (bouw).

Tabel 2.6
Duur werkervaring vóór het Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Minder dan 1 jaar	13%	6%	10%	14%	10%
Van 1 tot 2 jaar	11%	15%	28%	17%	19%
Van 2 tot 5 jaar	25%	21%	28%	21%	24%
5 jaar of meer	51%	58%	33%	48%	47%
Totaal n (=100%)	55	71	81	63	270

Sector werkervaring

Tabel 2.7 geeft, verdeeld naar opleidingssector, een beeld van de arbeidsmarktsectoren waarbinnen de desbetreffende cursisten eerdere werkervaring hebben opgedaan. Het is uiteraard mogelijk dat een ex-cursist tijdens zijn of haar eerdere beroepsloopbaan binnen meer dan één sector van de arbeidsmarkt heeft gewerkt. De percentages in deze tabel zijn dan ook niet gebaseerd op het aantal respondenten, maar op het totaal aantal scores van de desbetreffende arbeidsmarktsector. De kolomtotalen tellen daarom niet op tot 100%.

Tabel 2.7
Sector werkervaring vóór het Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
In de Bouw	2%	47%	18%	27%	24%
In de Metaal	8%	18%	49%	38%	30%
In de Montage/Onderhoud	2%	15%	19%	20%	15%
In de Administratie	33%	3%	4%	8%	11%
Andere Sector	77%	49%	48%	52%	55%
Totaal n	60	72	84	66	282

Meer antwoorden mogelijk

Met betrekking tot de vroegere werkervaring komt in tabel 2.7 vrijwel hetzelfde beeld naar voren als eerder bij de vooropleiding in tabel 2.5. Bij de opleidingssectoren metaal en bouw wordt het vaakst overeenstemming aangetroffen tussen het type werkervaring vóór het Centrum Vakopleiding en de keuze van een opleiding bij het Centrum Vakopleiding. Bij de metaalopleidingen geeft ongeveer de helft (49%) van de ex-cursisten te kennen vóór het Centrum Vakopleiding in de metaal te hebben gewerkt. Bij de bouwopleidingen heeft bijna de helft (47%) voorheen in de bouwsector gewerkt. Bij de administratieve opleidingen en de onderhoudsopleidingen scoort de sector-aansluitende werkervaring met respectievelijk 33% en 20% beduidend lager. Slechts 12% van de ex-cursisten van de administratieve opleidingen heeft vóór het Centrum Vakopleiding in de sectoren bouw, metaal of montage/onderhoud gewerkt. Omgekeerd hebben slechts enkele 'technische' cursisten voorheen in de administratieve sector gewerkt.

Werkloosheid

Aan de respondenten is gevraagd hoe lang men in totaal werkloos is geweest in de twee jaar voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding. Personen die als antwoord op deze vraag abusievelijk meer dan twee jaar hebben ingevuld, zijn in de cleaning-werkzaamheden op 24 maanden werkloosheid gesteld. Personen die aangaven korter dan twee weken werkloos te zijn geweest, zijn in de cleaning-werkzaam-

heden op '0 maanden werkloosheid' gesteld. Bij degenen die de vraag wellicht niet goed hadden begrepen, aangezien zij abusievelijk aangaven gedurende deze gehele periode niet werkloos te zijn geweest, is het aantal maanden werkloosheid achteraf aan de hand van ICA-gegevens vastgesteld.

Vier procent van de onderzoekspopulatie blijkt in de twee jaar vóór het Centrum Vakopleiding niet of korter dan twee weken werkloos te zijn geweest. Wellicht dat degenen die niet werkloos waren met werkloosheid werden bedreigd en daarom aan het Centrum Vakopleiding zijn gestart. In tabel 2.8 komt verder naar voren dat degenen die een administratieve opleiding zijn gaan volgen langer dan anderen werkloos zijn geweest in de twee jaar voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding.

Tabel 2.8
Duur werkloosheid in de twee jaar vóór afgaand aan het Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
0 maanden	3%	2%	5%	8%	4%
1 t/m 3 maanden	17%	27%	23%	21%	23%
4 t/m 6 maanden	20%	30%	25%	25%	25%
7 t/m 12 maanden	16%	16%	14%	17%	16%
13 t/m 24 maanden	44%	25%	34%	29%	32%
Totaal n (=100%)	75	107	106	76	364

2.3 Samenvatting

Op grond van de kenmerken van de ex-cursisten kan bij de drie onderzochte Centra Vakopleiding een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds het administratieve Centrum Vakopleiding en anderzijds de twee technische Centra. Vergeleken met ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding zijn ex-cursisten van het administratieve Centrum vaker van het vrouwelijk geslacht, gemiddeld ouder, en doorgaans hoger opgeleid voordat zij de opleiding gaan volgen. Tegenover hun hoger opleidingsniveau staat dat ex-administratieve cursisten minder vaak een vooropleiding hebben gevolgd die qua vakrichting aansluit bij die van hun opleiding aan het Centrum, en dat de sector waarin zij vroeger hebben gewerkt minder vaak aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding. Met andere woorden, bij ex-cursisten van het administratieve Centrum is vaker sprake van omscholing dan bij ex-cursisten van de technische Centra, waarbij vaker sprake is van bijscholing. Bij de bevinding dat bij ex-cursisten van administratieve opleidingen vaker sprake is van omscholing dient te worden bedacht dat deze categorie ex-cursisten langer dan anderen werkloos is geweest in de twee jaar voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding. Wat het aandeel van allochtonen en arbeidsongeschikten betreft, is er geen verschil tussen ex-cursisten van administratieve opleidingen en ex-cursisten van technische opleidingen. Beide groepen bestaan voor het overgrote deel uit arbeidsgeschikte Nederlanders. Evenmin verschillen beide opleidingssectoren wat betreft de mate waarin zij beschikken over vroegere werkervaring. Zo'n driekwart beschikt over eerdere werkervaring, die gemiddeld gedurende 6,7 jaar is opgedaan.

3 Centrum Vakopleiding

3.1 Motieven om de opleiding te volgen

Dit hoofdstuk gaat achtereenvolgens in op de motieven om een Centrum Vakopleiding te volgen, het resultaat waarmee men de opleiding heeft verlaten (en indien van toepassing de redenen om het Centrum Vakopleiding voortijdig te verlaten), alsmede het oordeel over de opleiding.

Aan de respondenten is gevraagd waarom men naar het Centrum Vakopleiding is gegaan. Tabel 3.1 geeft een beeld van de motieven om een opleiding aan een Centrum Vakopleiding te volgen. Aangezien een respondent meerdere motieven kon aangegeven zijn de percentages in deze tabel niet gebaseerd op het aantal respondenten, maar op het aantal scores van het desbetreffende motief. De kolomtotalen tellen daarom niet noodzakelijkerwijs op tot 100%.

Tabel 3.1
Redenen voor het volgen van het Centrum Vakopleiding (%)

Min of meer gedwongen door het Arbeidsbureau	9%
Familie/vrienden/kennissen drongen er op aan	3%
Meer verdienen	9%
Gemakkelijker baan vinden	63%
Diploma krijgen	33%
Prettig om te leren	18%
Anders	18%
Totaal n	384

Meer antwoorden mogelijk

Tabel 3.1 laat zien dat er drie belangrijke motieven zijn om een Centrum Vakopleiding te volgen. De grotere kans op een baan na de Centrum Vakopleiding wordt het vaakst als reden genoemd om deze opleiding te gaan volgen. Deze reden scoort met 68% overigens significant (Chi-kwadraat = 6.4; d.f. = 1; $p < 0.05$) hoger bij degenen die in de twee jaar vóór de opleiding werkloos waren dan bij degenen die niet werkloos zijn geweest (score van 53%).

In de tweede plaats beschouwt men de opleiding als een middel om een diploma te verwerven. Dit motief scoort significant (Chi-kwadraat = 4.4; d.f. = 1; $p < 0.05$) hoger bij degenen die geen diploma van een vooropleiding hebben dan bij degenen die wel beschikken over een diploma van een vooropleiding. Bij de eerste groep scoort dit motief 41%; bij de tweede groep 30%.

In tegenstelling tot de twee eerder genoemde redenen, die het volgen van de opleiding zien als een investering die later haar rendement oplevert in de vorm van een diploma en een grotere kans op werk, beschouwt de derde meest genoemde reden een Centrum Vakopleiding als een consumptiegoed: men vindt het prettig om te leren. Verder komt naar voren dat het volgen van het Centrum Vakopleiding vrijwel steeds op basis van vrijwilligheid gebeurt. Dit blijkt uit de lage scores van de antwoordcategorieën 'ik werd min of meer gedwongen door het Arbeidsbureau' en 'mijn familie, vrienden of kennissen drongen er op aan'. Het verwachte hogere inkomen na het volgen van een Centrum Vakopleiding blijkt slechts een ondergeschikte rol te spelen.

3.2 Opleidingsresultaat

De administraties van de desbetreffende Centra Vakopleiding verdelen de uistromers naar de reden voor

het verlaten van de opleiding. Op basis van deze redenen kunnen de ex-cursisten in twee hoofdcategorieën worden ingedeeld, namelijk in degenen die de opleiding hebben voltooid en degenen die de opleiding voortijdig hebben beëindigd. Bijna tweederde van de bevraagde ex-cursisten heeft de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooid. Het aandeel van voltooiers ligt bij de administratieve opleidingen het hoogst en bij de opleidingssectoren metaal en montage/onderhoud het laagst. De bouwopleidingen nemen wat dit kenmerk betreft een tussenpositie in. Hiervan geeft tabel 3.2 een beeld.

Tabel 3.2
Opleidingsresultaat Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Voltooid	80%	65%	53%	55%	62%
Voortijdig beëindigd	20%	35%	47%	45%	38%
Totaal n (=100%)	78	116	114	77	385

Aan de voortijdige beëindigers is vervolgens gevraagd waarom men de opleiding bij het Centrum Vakopleiding niet heeft afgemaakt. Tabel 3.3 geeft een beeld van de redenen om de opleiding voortijdig te verlaten. Aangezien een respondent meerdere redenen kon noemen zijn de percentages in deze tabel niet gebaseerd op het aantal respondenten, maar op het aantal scores van de desbetreffende reden. De kolomtotalen tellen daarom niet op tot 100%.

Tabel 3.3
Redenen afhaken Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Kon baan krijgen	0%	15%	10%	12%	11%
Persoonlijke redenen	30%	12%	24%	20%	19%
Medische redenen	60%	27%	28%	44%	35%
Gebrek aan motivatie	10%	18%	28%	16%	19%
Moeite met theorie	30%	9%	7%	12%	11%
Moeite met praktijk-opdrachten	10%	12%	17%	12%	13%
Kwaliteit van de opleiding	0%	3%	10%	16%	8%
Problemen met docenten/cursisten	0%	3%	3%	12%	5%
Andere reden	10%	24%	17%	12%	17%
Totaal n	10	34	29	25	98

Meer antwoorden mogelijk

Bij de redenen om het Centrum Vakopleiding voortijdig te verlaten, scoren medische overwegingen het hoogst, met name bij administratieve opleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen. Medische redenen om de opleiding niet af te maken scoren overigens significant hoger bij geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikten dan bij andere cursisten. Bij arbeidsongeschikte cursisten scoren medische redenen 67% en bij arbeidsgeschikten toch nog 32%. Het zou wellicht aanbeveling verdienen om alle aspirant-cursisten, te beginnen bij administratieve opleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen, vóór toelating tot het Centrum Vakopleiding medisch te testen in plaats van hen een 'eigen' medische verklaring te laten invullen.

Naast medische redenen worden de moeilijkheidsgraad van de opleiding, persoonlijke redenen en gebrek aan motivatie tamelijk vaak naar voren gebracht als reden om de opleiding niet af te maken. De moeilijkheidsgraad en persoonlijke redenen hebben vooral vaak een rol bij ex-cursisten van het

administratieve Centrum Vakopleiding om voortijdig af te haken, en gebrek aan motivatie bij ex-cursisten van metaalopleidingen. Sociale problemen, de kwaliteit van de opleiding en het kunnen krijgen van een baan hebben nauwelijks een rol gespeeld bij het voortijdig verlaten van de opleiding, behoudens bij ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen.

Kans op het voltooien van het Centrum Vakopleiding

Met behulp van een zogenaamde logistische regressievergelijking is de kans geschat om de opleiding aan het Centrum Vakopleiding te voltooien danwel voortijdig te beëindigen. De schattingsresultaten worden in tabel 3.4 weergegeven. De eerste kolom geeft de verklarende variabelen weer, de tweede kolom de geschatte regressiecoëfficiënten en uit de in de derde kolom vermelde standaardfout kan worden afgeleid of het gevonden effect significant is. De te verklaren variabele *voltooien Centrum Vakopleiding* heeft de waarde 1 indien de respondent de opleiding aan het Centrum Vakopleiding heeft voltooid en 0 indien de respondent de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voortijdig heeft beëindigd.

In de schatting is een aantal verklarende variabelen opgenomen waarvan wordt aangenomen dat zij de kans op het voltooien van het Centrum Vakopleiding kunnen beïnvloeden. Als verklarende variabelen zijn in de analyse drie persoonskenmerken, vier kwalificatiekenmerken, een opleidingskenmerk en twee motivatiekenmerken opgenomen. De persoonskenmerken betreffen het geslacht, de leeftijd en eventuele arbeidsongeschiktheid. De kwalificatiekenmerken zijn enerzijds gelegen in de vooropleiding (niveau en richting) en anderzijds in het arbeidsmarktverleden (werkervaring en werkloosheid). Het opleidingskenmerk betreft de richting van de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleiding. Als motivatiekenmerken is zowel een negatief als een positief motief om aan het Centrum Vakopleiding te gaan leren opgenomen.

Voor deze verklarende variabelen zijn dummies geconstrueerd, behoudens voor de *leeftijd*, het niveau van de hoogste met een diploma afgesloten vooropleiding (*niveau vooropleiding*), de duur van de eventuele werkervaring die men voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding heeft opgedaan (*duur werkervaring vóór CV*) en de duur van de eventuele werkloosheid voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding (*duur werkloosheid vóór CV*). De dummy-variabelen hebben achtereenvolgens betrekking op:

- mannelijk geslacht (*man*);
- gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid (*arbeidsongeschikt*);
- een vooropleiding die qua richting aansluit bij die van het Centrum Vakopleiding (*aansluitende vooropleiding*);
- de vroegere werkervaring waarover men beschikt, met als mogelijkheden: geen vroegere werkervaring (*geen werkervaring vóór CV*), vroegere werkervaring die niet aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding (*niet-aansl. werk vóór CV*) en vroegere werkervaring die wel aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding (*aansluitend werk vóór CV*);
- de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleidingsrichting: *administratie, bouw, metaal* en *onderhoud/montage*;
- naar het Centrum Vakopleiding gegaan omdat leren prettig is (*leer-motivatie*) of omdat men er min of meer toe werd gedwongen door het Arbeidsbureau (*dwang-motivatie*).

In de schatting fungeerde de opleidingssector administratie als referentie voor de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleiding. Degenen zonder vroegere werkervaring fungeerden als referentiegroep voor degenen die uitsluitend beschikken over niet-aansluitende werkervaring en degenen met werkervaring die aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding. Voor de preciese omschrijving van de dummy-codes wordt verwezen naar bijlage 1.

Er wordt verondersteld dat de kans om de opleiding te voltooien per opleidingssector en eventueel tussen mannen en vrouwen verschilt. Vanwege hun leeftijd (nu of nooit) zijn ouderen wellicht wat meer gemotiveerd om de opleiding te voltooien dan jongeren. Het kunnen terugvallen op een vooropleiding en werkervaring die qua richting aansluiten bij die van het Centrum Vakopleiding kan de noodzaak om de opleiding te voltooien doen afnemen. Hetzelfde geldt wanneer men kan terugvallen op langdurige werkervaring. Geheel of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid kan een belemmering vormen voor het halen van de eindstreep. Werkloosheid, vooral als deze langdurig is, kan leiden tot verlies van menselijk kapitaal en daarmee tot een kleinere kans om de opleiding te voltooien. Intrinsieke motivatie vormt uiteraard een gunstig uitgangspunt voor het volgen van onderwijs. Van externe dwang om de opleiding te gaan volgen zal eerder een averechts dan een stimulerende werking uitgaan. Met een toenemend niveau van de genoten vooropleiding stijgen de leercapaciteiten en bijgevolg de kans om het Centrum Vakopleiding te voltooien.

Op basis van de hiervoor genoemde veronderstellingen, de gekozen referentiecategorieën en de wijze waarop de variabelen zijn geoperationaliseerd, worden positieve effecten verwacht voor leeftijd, niveau vooropleiding, niet-aansl. werk vóór CV en leer-motivatie. Voor arbeidsongeschikt, aansluitende vooropleiding, aansluitend werk vóór CV, duur werkervaring vóór CV, duur werkloosheid vóór CV en dwang-motivatie wordt een negatief teken verwacht.

Tabel 3.4
Schatting van de kans op het voltooien van het Centrum Vakopleiding

Variabele	B	S.E.
Man	-.32	.45
Leeftijd	-.00	.03
Arbeidsongeschikt	-.28	.49
Niveau vooropleiding	.34**	.13
Aansluitende vooropleiding	-.25	.27
Geen werkervaring vóór CV	referentie	
Niet-aansl. werk vóór CV	.06	.34
Aansluitend werk vóór CV	.05	.39
Duur werkervaring vóór CV	-.00	.00
Duur werkloosheid vóór CV	-.06***	.02
Dwang-motivatie	-.68	.43
Leer-motivatie	.53	.35
Administratie	referentie	
Bouw	-.09	.46
Metaal	-.65	.42
Onderhoud/montage	-.66	.45
Constante	1.18	.94

Model Chi-square = 40.7; d.f. = 14; P < 0.01

Percentage correct = 71

n = 323

* significant op 10%-niveau

** significant op 5%-niveau

*** significant op 1%-niveau

In de analyse, waarvan de resultaten in tabel 3.4 staan vermeld, komt naar voren dat de kans om de opleiding te voltooien tegen de verwachting in niet significant wordt beïnvloed door de drie persoonskenmerken (geslacht, leeftijd en eventuele arbeidsongeschiktheid), de richting van de genoten vooropleiding, de duur en de richting van de vroegere werkervaring waarover men beschikt, de twee in de analyse

opgenomen motieven om de opleiding te gaan volgen en de opleidingssector die men aan het Centrum Vakopleiding kiest. Deze kans blijkt wel samen te hangen met het niveau van de genoten vooropleiding en de tijd die men vóór de opleiding werkloos is geweest. Op deze beïnvloedende factoren zal hieronder nader worden ingegaan.

Conform de verwachting heeft het niveau van de genoten vooropleiding een positief effect op de kans dat men de eindstreep van het Centrum Vakopleiding haalt. Deze kans neemt toe naarmate het niveau van de met een diploma afgesloten vooropleiding hoger is. Blijkbaar maakt het voor de kans om het Centrum Vakopleiding te voltooien niet uit wat men vroeger heeft geleerd, maar wel op welk niveau men heeft geleerd. Dit kan er op wijzen dat niet de vakspecifieke kennisbagage die een aspirant-cursist meebrengt, maar zijn of haar algemene leervermogen bepalend is voor het voltooien van de opleiding.

Conform de verwachting blijkt werkloosheid voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding een negatief effect te hebben op de kans om de opleiding te voltooien. Met andere woorden, degenen die vóór het Centrum Vakopleiding langer werkloos zijn geweest blijken een kleinere kans te hebben om de opleiding te voltooien dan degenen die voorafgaand aan de opleiding slechts kort werkloos waren. Wellicht gaat werkloosheid gepaard met verlies van menselijk kapitaal, aldus leidend tot een achterstandpositie bij aanvang van de opleiding die niet meer goedgemaakt wordt.

Nadere analyse laat zien dat een man van 26 jaar, die een niet-aansluitende LBO- of MAVO-vooropleiding heeft behaald, die over niet-aansluitende werkervaring van 40 maanden beschikt, die 6 maanden voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding werkloos is geweest, die niet (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt is, die het prettig vindt om te leren en een administratieve opleiding bij het Centrum Vakopleiding gaat volgen **een kans van 86%** heeft om het Centrum Vakopleiding te voltooien. Deze kans wordt:

- 92% indien hij een MBO/HAVO/VWO-vooropleiding heeft voltooid;
- 69% indien hij 2 jaar voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding werkloos is geweest.

Resumerend kan worden gesteld dat de kans om de opleiding af te maken samen hangt met het algemene leervermogen van de cursist en de tijd die men voorafgaand aan de opleiding werkloos is geweest.

3.3 Oordeel over de opleiding

Aan de ex-cursisten is de vraag voorgelegd wat men aan het Centrum Vakopleiding zou willen veranderen. Tabel 3.5 geeft hiervan een beeld. Aangezien een respondent meerdere antwoordcategorieën kon aangegeven, zijn de percentages in deze tabel gebaseerd op het aantal scores van de desbetreffende antwoordcategorieën. De kolomtotalen tellen daarom niet noodzakelijkerwijs op tot 100%.

Tabel 3.5 laat zien dat de bevroegde ex-cursisten, terugblikkend op hun opleiding, er grosso modo voorstander van zijn dat in de opleiding per saldo meer theorie en meer praktijkopdrachten worden opgenomen en dat de opleidingsduur bijgevolg langer wordt. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de antwoordcategorie 'de opleiding moet makkelijker worden' laag scoort. Daarnaast willen de ex-cursisten dat het Centrum Vakopleiding zorg draagt voor meer bemiddeling bij het zoeken naar een baan en meer sollicitatietraining geeft. Deze bevinding spoort met de eerdere bevinding dat de grotere kans op een baan na de Centrum Vakopleiding het meest vaak als reden is genoemd om deze opleiding te gaan volgen. Ook de slechte algemene arbeidsmarktsituatie in 1992 en 1993, waarmee de ex-cursisten zijn geconfronteerd, zal er niet vreemd aan zijn dat zij behoefte hebben aan meer ondersteuning bij het zoeken van werk. Een en ander wijst op een, gezien door de ogen van ex-cursisten, gebrekkige

aansluiting van scholing en bemiddeling.

Verder komt in tabel 3.5 naar voren dat ex-cursisten van het administratieve Centrum Vakopleiding door de bank genomen kritischer tegenover de opleiding staan dan ex-cursisten van de technische Centra. De laatste groep geeft vaker te kennen dat er niets aan de opleiding hoeft te veranderen. In tegenstelling tot ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding zijn de ex-cursisten van het administratieve Centrum Vakopleiding voorstander van minder theorie in de opleiding. Verder zijn zij sterker dan technische cursisten voorstander van het opnemen van meer praktijkopdrachten in de opleiding en van een verlenging van de opleidingsduur.

Tabel 3.5
Voorgestelde veranderingen van het Centrum Vakopleiding, naar Centrum Vakopleiding (%)

	Maastricht	Heerlen	Geleen	Totaal (%)
Niets	8%	25%	22%	20%
Opleiding moet korter	1%	5%	3%	4%
Opleiding moet langer	20%	9%	4%	10%
Opleiding moet makkelijker	3%	4%	4%	4%
Meer theorie	5%	14%	15%	13%
Minder theorie	12%	8%	6%	9%
Meer praktijk-opdrachten	50%	20%	16%	25%
Minder praktijk-opdrachten	0%	1%	2%	1%
Meer sollicitatie-training	18%	15%	28%	19%
Meer bemiddelen bij zoeken baan	64%	28%	41%	39%
Iets anders	32%	30%	35%	32%
Totaal n	76	190	93	359

Meer antwoorden mogelijk

3.4 Samenvatting

Men kiest voor een opleiding aan een Centrum Vakopleiding om een grotere kans op werk te krijgen, omdat men graag een diploma wil hebben of omdat men het prettig vindt om te leren. Bijna tweederde van de respondenten heeft de opleiding voltooid. De kans om het Centrum Vakopleiding te voltooien blijkt samen te hangen met het niveau van de genoten vooropleiding en de tijd die men vóór de opleiding werkloos is geweest. Hoger opgeleiden die slechts kort werkloos zijn geweest, hebben een grotere kans om de eindstreep van het Centrum Vakopleiding te halen dan lager opgeleide aspirant-cursisten die lang werkloos zijn geweest.

Medische argumenten worden het vaakst genoemd als reden om de opleiding niet af te maken. Daarnaast worden de moeilijkheidsgraad van de opleiding, persoonlijke redenen en gebrek aan motivatie tamelijk vaak naar voren gebracht als reden om voortijdig af te haken.

Terugblikkend op hun opleiding zijn de bevraagde ex-cursisten voorstander van het opnemen van meer theorie en meer praktijkopdrachten in de opleiding en van een verlenging van de opleidingsduur. Daarnaast willen zij dat het Centrum Vakopleiding zorgt voor meer bemiddeling bij het zoeken naar een baan en meer sollicitatietraining geeft. Ex-cursisten van administratieve vakopleidingen zijn sterker dan ex-cursisten van technische vakopleidingen voorstander van het opnemen van meer praktijkopdrachten in de opleiding en van een verlenging van de opleidingsduur. Echter, in tegenstelling tot ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding wensen de ex-cursisten van administratieve vakopleidingen minder theorie in de opleiding.

4 Arbeidsmarktpositie na het Centrum Vakopleiding

4.1 Werkloosheid na het Centrum Vakopleiding

In deze paragraaf wordt de duur van de werkloosheid na het verlaten van het Centrum Vakopleiding behandeld. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 ingegaan op de kanalen die ex-cursisten hanteren bij het zoeken naar werk en de rol van arbeidsvoorziening hierbij. In paragraaf 4.3 wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan de duur van de werkervaring, het aantal banen en de sector(en) waarin men na het verlaten van het Centrum Vakopleiding heeft gewerkt. In paragraaf 4.4 wordt de werkervaring na het Centrum Vakopleiding vergeleken met het arbeidsverleden voorafgaand aan de opleiding. Tenslotte wordt in paragraaf 4.5 de huidige maatschappelijke positie geschetst, waarbij nader wordt ingegaan op de wekelijkse arbeidsduur.

Bij de interpretatie van de in dit hoofdstuk gepresenteerde onderzoeksresultaten dient te worden gewezen op de conjuncturele baisse ten tijde van het onderzoek, die de ex-cursisten bij hun (her)intrede op de arbeidsmarkt in de periode mei '92 - april '93 parten heeft gespeeld.

Tabel 4.1 geeft aan hoe lang men werkloos is geweest, voorafgaand aan de eerste baan na het Centrum Vakopleiding. De duur van de intredewerkloosheid, dit wil zeggen de tijdsduur die ex-cursisten werkloos zijn voorafgaand aan hun eerste baan, geeft een indicatie van de mate waarin de intrede op de arbeidsmarkt succesvol verloopt. Tabel 4.1 schetst per opleidingssector de mate van succes waarmee de voltooiers en voortijdige beëindigers van het Centrum Vakopleiding zich op de arbeidsmarkt hebben aangeboden. In deze tabel zijn werkloosheidsperioden begrepen die eindigen bij het aanvaarden van de eerste baan na het verlaten van het Centrum Vakopleiding, alsmede werkloosheidsperioden die voortduren tot het moment van de enquête. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen ex-cursisten die meteen, dit wil zeggen zonder voorafgaande werkloosheid, werk hebben (de werkloosheidsduur bedraagt in dat geval 0 maanden), ex-cursisten die 1 t/m 3 maanden werkloos zijn geweest voordat zij in de eerste baan starten, ex-cursisten die gedurende 4 t/m 6 maanden werkloos waren, en ex-cursisten die meer dan een half jaar werkloos zijn (geweest). Het maximum aantal maanden bedraagt overigens 13. Dit is namelijk het geval wanneer de desbetreffende ex-cursist op het moment van de enquête de eerste baan nog niet heeft gevonden.

Tabel 4.1

Duur intredewerkloosheid (in mnd) na het Centrum Vakopleiding, per opleidingssector naar opleidingsresultaat (%)

	Administratie v a		Bouw v a		Metaal v a		Onderhoud v a		Totaal (%) v a	
0 maanden	45%	43%	85%	68%	74%	57%	86%	56%	72%	59%
1 t/m 3 maanden	30%	14%	5%	21%	10%	26%	9%	22%	13%	23%
4 t/m 6 maanden	15%	14%	7%	4%	6%	7%	3%	11%	8%	7%
> 6 maanden	11%	29%	3%	7%	10%	10%	3%	11%	7%	11%
Totaal n (=100%)	47	7	61	28	49	42	35	18	192	95

v = voltooid

a = afgehaakt

Tabel 4.1 laat zien dat de arbeidsmarktintrede bij ex-cursisten van administratieve opleidingen (zowel voltooiers als voortijdige beëindigers) moeizamer verloopt dan bij ex-cursisten van technische opleidingen, die beduidend vaker meteen werk vinden. Als ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding al werkloos worden, dan duurt dit doorgaans maar kort. Verder komt in tabel 4.1 naar voren dat degenen

die de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooien vaker meteen werk vinden dan voortijdige beëindigers.

Bij de in tabel 4.1 opgenomen duur van de intredewerkloosheid, is niet gekeken naar het soort baan waarin de werkloosheidsperiode is geëindigd. Het is best mogelijk dat het hierbij gaat om een kortdurend baantje, waarna men opnieuw werkloos is geworden. Vandaar dat in tabel 4.2 de totale werkloosheidsduur na het verlaten van het Centrum Vakopleiding is opgenomen. Uiteraard is deze groter of gelijk aan de duur van de intredewerkloosheid.

Tabel 4.2

Totale werkloosheidsduur (in mnd) na het Centrum Vakopleiding, per opleidingssector naar opleidingsresultaat (%)

	Administratie		Bouw		Metaal		Onderhoud		Totaal (%)	
	v	a	v	a	v	a	v	a	v	a
0 maanden	34%	25%	76%	49%	64%	46%	74%	39%	61%	44%
1 t/m 3 maanden	19%	13%	6%	18%	8%	25%	8%	22%	10%	21%
4 t/m 6 maanden	17%	13%	9%	6%	6%	14%	8%	22%	10%	13%
> 6 maanden	31%	50%	9%	27%	23%	16%	11%	17%	18%	22%
Totaal n (=100%)	59	8	67	33	53	44	38	23	217	108

v = voltooid

a = afgehaakt

Ongeveer eenderde van de voltooiers van het administratieve Centrum Vakopleiding is na de opleiding niet werkloos geworden. Ex-cursisten die de technische opleidingen hebben voltooid, doen het wat dit betreft beter. Van hen is meer dan de helft niet werkloos geworden. Verder ligt het aandeel van ex-cursisten die in totaal langer dan zes maanden werkloos zijn geweest bij de technische opleidingen lager dan bij de administratieve opleidingen. Tabel 4.2 laat verder zien dat bij iedere opleidingssector de voltooiers beter op de arbeidsmarkt presteren dan de afhakers: voortijdige beëindigers van de opleiding zijn vaker werkloos geworden dan ex-cursisten die de opleiding hebben voltooid. Zo is 39% van de voltooiers na het Centrum Vakopleiding werkloos geweest, terwijl dit percentage bij de voortijdige beëindigers op 56 ligt.

Tabel 4.3

Duur intredewerkloosheid en totale werkloosheidsduur na het Centrum Vakopleiding, per opleidingssector naar opleidingsresultaat (gemiddelden in maanden)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal
Duur intredewerkloosheid					
- Voltooid	2,2	0,7	1,4	0,6	1,2
- Afgehaakt	4,6	1,5	1,9	1,9	2,0
Totale werkloosheidsduur					
- Voltooid	4,1	1,4	2,5	1,6	2,4
- Afgehaakt	6,4	3,6	2,9	3,3	3,4

Zowel wat de intredewerkloosheid als de totale werkloosheid betreft, zijn voortijdige beëindigers gemiddeld langer werkloos dan de voltooiers (tenminste wanneer degenen worden meegerekend die na het Centrum Vakopleiding niet werkloos zijn geweest). Dit kan bij iedere opleidingssector worden geconstateerd. Daarnaast komt in tabel 4.3 naar voren dat ex-cursisten van administratieve opleidingen niet alleen gemiddeld het langst werkloos zijn alvorens zij hun eerste baan vinden, maar na het Centrum

Vakopleiding ook in totaal gemiddeld het grootste aantal maanden werkloos zijn. Dit geldt zowel voor de voltooiers als voor de voortijdige beëindigers van de administratieve opleidingen.

4.2 Zoekproces

Zoekkanalen

Deze paragraaf beschrijft eerst de kanalen die ex-cursisten hanteren bij het zoeken naar werk en vervolgens de ondersteuning hierbij vanuit de Arbeidsvoorzieningsorganisatie.

Tabel 4.4 geeft een beeld van de activiteiten die door de bevroagde ex-cursisten zijn ondernomen om direct na het Centrum Vakopleiding een baan te vinden. Aangezien een respondent meerdere antwoordcategorieën kon aangegeven, zijn de percentages in deze tabel gebaseerd op het aantal scores van de desbetreffende zoekkanalen. De kolomtotalen tellen daarom niet op tot 100%.

Tabel 4.4
Gehanteerde zoekkanalen (%)

Arbeidsbureau	55%
Uitzendbureau	40%
Advertenties	38%
Zelf naar werkgevers toegestapt	29%
Werkgevers opgebeld	26%
Open sollicitaties	25%
Kreeg baan aangeboden	22%
Familie/vrienden/kennissen	20%
Sollicitatieclub	4%
Iets anders	14%
Totaal n	367

Meer antwoorden mogelijk

Inschrijving bij het Arbeidsbureau, inschrijving bij een uitzendbureau en reageren op een advertentie vormen voor ex-cursisten de drie belangrijkste kanalen bij het zoeken naar een baan. Gezien vanuit de houding van de baanzoeker kunnen de kanalen waarlangs men werk zoekt globaal in twee categorieën worden ingedeeld. Aan de ene kant 'actieve' kanalen. Deze resulteren uit meer of minder vrijwillig verrichte activiteiten (deelname aan een sollicitatieclub, inschakeling van een uitzendbureau) of uit initiatieven van de baanzoeker (het ongevraagd solliciteren, het zelf naar werkgevers toestappen en het opbellen naar werkgevers). Aan de andere kant 'reactieve' kanalen. Deze resulteren uit meer of minder verplichte activiteiten (inschrijving bij een arbeidsbureau) of uit initiatieven of relationele netwerken van derden, zoals het geval is bij het reageren op advertenties, het zoeken via familie/vrienden/kennissen en de benadering door werkgevers. Welnu, bij het zoeken naar werk scoren reactieve kanalen met gemiddeld 38% iets hoger dan actieve kanalen (gemiddelde score 25%).

Rol arbeidsvoorziening

Aan alle respondenten is gevraagd wat het Arbeidsbureau voor hen na verlaten van het Centrum Vakopleiding heeft gedaan. Zij konden hierbij meerdere antwoordcategorieën aangegeven. De percentages in tabel 4.5 zijn derhalve gebaseerd op het aantal scores van de desbetreffende antwoordmogelijkheden en tellen bijgevolg niet op tot 100%. De tabel laat zien dat het Arbeidsbureau ex-cursisten in de meeste gevallen wijst op vacatures. Vijftien procent van de voltooiers van het Centrum Vakopleiding wordt door het Arbeidsbureau aan werk geholpen, hetzij in de vorm van een baan hetzij in de vorm van

een werkervaringsproject (bij de afhakers bedraagt het percentage zeven). Vier procent van de voltooiers en twee procent van de afhakers heeft kunnen deelnemen aan een door het Arbeidsbureau georganiseerde sollicitatieclub. Bij de antwoordcategorie 'anders' noemden de respondenten onder meer zaken als doorverwijzing naar een banenpool, ervaring laten opdoen in een stageplaats, bemiddeling bij terugkeer naar de vroegere werkgever en bemiddeling bij doorstroom naar aanvullend onderwijs. Het Arbeidsbureau heeft bij 44% van de bevraagde ex-cursisten na het Centrum Vakopleiding additionele activiteiten ontplooid. Dit is beduidend hoger dan in het onderzoek van het Nederlands Economisch Instituut naar voren is gekomen, namelijk dat het Arbeidsbureau aan 17% van de ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Technische Beroepen en 12% van de ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Administratieve Beroepen additionele hulp bij het vinden van werk heeft geboden (De Koning, Zandvliet, Van Bokhoven, Olieman, 1993, blz. 28).

Tabel 4.5
Ondersteuning door het Arbeidsbureau (%)

	Centrum Vakopleiding voltooid	afgehaakt
Heeft niets gedaan	54%	59%
Gewezen op vacatures	21%	18%
Gezorgd voor baan	9%	3%
Deelname in sollicitatieclub	4%	2%
Werkervaringsproject aangeboden	6%	4%
Anders	11%	16%
Totaal n	228	134

Bij de bevinding dat het Arbeidsbureau bij 56% van alle respondenten niets heeft gedaan dient te worden bedacht dat ruim de helft (55%) na het Centrum Vakopleiding niet werkloos is geweest. Bij degenen die wel werkloos zijn geweest daalt het percentage respondenten bij wie geen additionele activiteiten zijn ondernomen naar 47. Dit laat onverlet dat het hoge percentage ex-cursisten die aangaven dat het Arbeidsbureau niets voor hen heeft gedaan, er op wijst dat de aansluiting tussen scholing en bemiddeling voor verbetering vatbaar is.

In het onderzoek is verder naar voren gekomen dat 28% van alle ex-cursisten na het verlaten van het Centrum Vakopleiding door het Arbeidsbureau voor een gesprek is opgeroepen. Van degenen die na de opleiding werkloos zijn geweest, heeft het Arbeidsbureau zelfs 45% voor een gesprek uitgenodigd. Ongeveer tweederde van de gesprekken hebben binnen een maand na verlaten van het Centrum Vakopleiding plaatsgevonden, namelijk 29% binnen twee weken en 37% tussen twee en vier weken. Tussen vier en zes weken na de opleiding vond 12% van de gesprekken plaats. Ongeveer een kwart (23%) van de gesprekken zijn na meer dan zes weken na de opleiding gevoerd.

Tabel 4.6

Ondersteuning door het Centrum Vakopleiding bij het vinden van werk, naar Centrum Vakopleiding (%)

	Maastricht		Heerlen		Geleen		Totaal (%)	
	v	a	v	a	v	a	v	a
Niets gedaan	45%	86%	26%	63%	34%	71%	33%	68%
Gewezen op baan	23%	0%	14%	12%	28%	16%	20%	12%
Via stage aan baan geholpen	15%	0%	41%	8%	24%	5%	30%	6%
Anders	17%	14%	20%	18%	14%	8%	18%	15%
Totaal n (=100%)	60	14	113	78	50	38	223	130

v = voltooid

a = afgehaakt

Aan de ex-cursisten is niet alleen de vraag voorgelegd wat het Arbeidsbureau voor hen na het verlaten van het Centrum Vakopleiding heeft gedaan (tabel 4.5), maar ook wat het Centrum Vakopleiding voor hen heeft gedaan om een baan te vinden. In tabel 4.6, waarin een overzicht wordt gegeven van de activiteiten die door het Centrum Vakopleiding in dezen zijn verricht, komt naar voren dat Centra Vakopleiding zich niet beperken tot het verzorgen van opleidingen maar hun cursisten (voltooiers vaker dan afhakers) ook helpen bij het krijgen van werk. Uit de tabel blijkt dat tweederde van de voltooiers te kennen geeft dat het Centrum Vakopleiding hen geholpen heeft bij het verwerven van een baan. De stage wordt in dit kader het vaakst naar voren gebracht (met name door Heerlense ex-cursisten), gevolgd door 'het Centrum Vakopleiding heeft mij gewezen op een baan die ik kon krijgen' (met name genoemd door voltooiers van het Geleense en Maastrichtse Centrum Vakopleiding). Overigens helpen de Centra Vakopleiding in de RBA-regio Zuid-Limburg cursisten relatief vaak bij het zoeken naar werk. De Centra Vakopleiding voor Technische Beroepen in Heerlen en Geleen hebben ruim de helft (56%) van de geënquêteerde cursisten geholpen bij het zoeken naar werk. Het Centrum Vakopleiding voor Administratieve Beroepen in Maastricht heeft 47% van de bevroegde cursisten ondersteund bij het zoeken naar een baan. Bij het Centrum Vakopleiding voor Administratieve Beroepen en het Centrum Vakopleiding voor Technische Beroepen in de RBA-regio West-Utrecht is dit respectievelijk 32% en 21% (De Koning, Zandvliet, Van Bokhoven, Olieman, 1993, blz. 43).

4.3 Werkervaring na het Centrum Vakopleiding

Duur werkervaring

Van alle respondenten heeft 17% na het verlaten van het Centrum Vakopleiding (nog) geen baan gehad. Dit betekent dat 83% wel werk heeft gevonden. Dit ligt iets hoger dan in het onderzoek van het Nederlands Economisch Instituut naar voren is gekomen, namelijk dat 75% van de ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Technische Beroepen werk heeft gevonden en 70% van de ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Administratieve Beroepen (De Koning, Zandvliet, Van Bokhoven, Olieman, 1993, blz. 23). Het percentage ex-cursisten die nog geen baan hebben gehad bedraagt 11% bij de metaalopleidingen, 16% bij de montage-/onderhoudsopleidingen, 18% bij de bouwopleidingen en 24% bij de administratieve opleidingen. Ex-cursisten van administratieve opleidingen hebben na het Centrum Vakopleiding dus iets minder vaak werkervaring opgedaan dan degenen die een technische opleiding hebben gevolgd. Verder blijkt dat voortijdige beëindigers van de opleiding er significant minder vaak dan voltooiers in zijn geslaagd om na de opleiding werk te krijgen. Van de voortijdige beëindigers heeft 73% werk gevonden. Bij de voltooiers bedraagt het percentage 88. Bij iedere opleidingssector zijn de voltooiers er vaker dan de afhakers in geslaagd om na de opleiding werk te krijgen. Echter, alleen bij de opleidingssectoren administratie en bouw zijn de verschillen tussen voltooiers en afhakers significant. Bij

administratieve opleidingen heeft 80% van de voltooiers en slechts 44% van de afhakers na de opleiding werk gevonden. Bij bouwopleidingen heeft 94% van de voltooiers en slechts 58% van de afhakers na de opleiding werk gevonden.

Voor degenen die wel een baan hebben gevonden (83% van de respondenten), geeft tabel 4.7 een beeld van het aantal maanden dat zij na het verlaten van het Centrum Vakopleiding in totaal hebben gewerkt. Het aantal banen en de sectoren waarbinnen zij hebben gewerkt, komen achtereenvolgens in tabel 4.8 en tabel 4.9 aan bod.

Tabel 4.7

Duur werkervaring (in mnd) na het Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector en opleidingsresultaat (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal v	(%) a
1 t/m 3 maanden	24%	11%	21%	23%	17%	25%
4 t/m 6 maanden	28%	22%	13%	18%	16%	28%
7 t/m 12 maanden	46%	63%	61%	60%	63%	48%
13 maanden of meer	2%	4%	5%	0%	4%	0%
Totaal n (=100%)	46	73	67	40	163	61

v = voltooid

a = afgehaakt

Ex-cursisten van technische opleidingen hebben na het Centrum Vakopleiding niet alleen vaker maar ook gedurende langere tijd gewerkt dan degenen die een administratieve opleiding hebben gevolgd: bij de ex-cursisten van technische opleidingen die na het Centrum Vakopleiding werk hebben gekregen, heeft 60% tot 67% in totaal langer dan een half jaar gewerkt (bij ex-cursisten van administratieve opleidingen is dit 48%). Als de voortijdige beëindigers met de voltooiers worden vergeleken, dan blijken er significante verschillen in totale werkervaring na het Centrum Vakopleiding te bestaan. De voltooiers hebben na het Centrum Vakopleiding gemiddeld gedurende 8,0 maanden gewerkt en de voortijdige beëindigers gedurende gemiddeld 6,5 maanden (hierbij zijn degenen die na het Centrum Vakopleiding niet hebben gewerkt niet meegerekend). Bij alle opleidingssectoren, behoudens de metaalopleidingen waarvan zowel de voltooiers als de afhakers na de opleiding gemiddeld 7,9 maanden hebben gewerkt, zijn de verschillen tussen voltooiers en afhakers significant. Voltooiers van administratieve opleidingen hebben na de opleiding gemiddeld 7,1 maanden gewerkt; de afhakers slechts 3,0 maanden. Bij de bouwopleidingen hebben de voltooiers na de opleiding gemiddeld 8,6 maanden gewerkt en de afhakers 6,3 maanden. Voltooiers van montage-/onderhoudsopleidingen hebben na de opleiding gemiddeld 8,5 maanden gewerkt; de afhakers gemiddeld slechts 5,3 maanden.

Aantal banen

In tabel 4.8 zijn de enquêteresultaten weergegeven met betrekking tot de baanmobiliteit van ex-cursisten. Deze is gemeten door het aantal banen, inclusief de huidige baan, die men na het Centrum Vakopleiding heeft gehad.

Zo'n driekwart (73%) van de respondenten die werk hebben gevonden, heeft na het Centrum Vakopleiding nog slechts in één baan gewerkt. Ofschoon dit duidt op een redelijk stabiele werksituatie, zijn er toch ook nogal wat uitschieters met 3, 4, 5 of zelfs 6 banen na het Centrum Vakopleiding (in een tijdsbestek van minimaal 6 en maximaal 13 maanden). Met name ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen zijn wat dit betreft, in arbeidsmarkttermen gesproken, nogal mobiel. Alleen binnen de sector metaaloplei-

dingen verschillen voltooiers significant van afhakers wat het al dan niet veranderen van baan betreft. Van de voortijdige beëindigers van metaalopleidingen die werk hebben gevonden, is 45% na de opleiding van baan veranderd. Bij de voltooiers van metaalopleidingen is dit slechts 17%.

Tabel 4.8

Aantal banen na het Centrum Vakopleiding (incl. huidige baan), naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
1 baan	73%	74%	72%	74%	73%
2 banen	19%	21%	17%	11%	18%
3 banen	8%	2%	5%	8%	5%
4 banen	0%	1%	2%	6%	2%
5 banen	0%	0%	2%	2%	1%
6 banen	0%	1%	1%	0%	1%
Totaal n (=100%)	52	86	92	53	283

Sector werkervaring

Tabel 4.9 geeft, verdeeld naar opleidingssector, een beeld van de arbeidsmarktsectoren waarbinnen de desbetreffende cursisten na verlaten van het Centrum Vakopleiding werkervaring hebben opgedaan. Het is uiteraard mogelijk dat een ex-cursist na het Centrum Vakopleiding binnen meer dan één sector van de arbeidsmarkt heeft gewerkt. De percentages in deze tabel zijn bijgevolg niet gebaseerd op het aantal respondenten, maar op het totaal aantal scores van de desbetreffende arbeidsmarktsector. De kolomtotalen tellen derhalve niet op tot 100%.

Door de bank genomen is er bij de opleidingssectoren bouw en administratie vaker dan bij de opleidingssectoren metaal en onderhoud/montage sprake van aansluiting tussen de arbeidsmarktsector waarvoor de opleiding beoogt voor te bereiden en de gevolgde opleiding. Tabel 4.9 laat zien dat ex-cursisten van administratieve opleidingen en vooral bouwopleidingen na het Centrum Vakopleiding vaker in de 'eigen' sector terecht komen dan ex-cursisten van metaalopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen. Verder is er sprake van een duidelijke onderlinge uitwisseling tussen de (werk- en opleidings-)sectoren metaal en onderhoud/montage.

Tabel 4.9

Sector werkervaring na het Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
In de Bouw	0%	78%	11%	14%	31%
In de Metaal	2%	2%	60%	29%	25%
In de Montage/Onderhoud	0%	2%	29%	57%	21%
In de Administratie	70%	0%	0%	0%	13%
Andere Sector	36%	20%	24%	21%	24%
Totaal n	53	93	92	56	294

Meer antwoorden mogelijk

4.4 Verandering van werksector

Door de werkervaring die men na het Centrum Vakopleiding heeft opgedaan te vergelijken met de

vroegere werkervaring, kan een beeld worden verkregen van de veranderingen die zich in de loopbaan van ex-cursisten hebben voorgedaan. Hierbij doen zowel voor als na de opleiding drie mogelijke situaties voor:

- men heeft nooit een baan gehad;
- men heeft uitsluitend gewerkt in andere sectoren dan die waarvoor de desbetreffende opleiding beoogt op te leiden;
- men heeft (ook) gewerkt in de bij de desbetreffende opleiding aansluitende arbeidsmarktsector.

Deze drie situaties leiden in combinatie tot negen loopbaanmogelijkheden. Tabel 4.10 geeft, verdeeld naar opleidingssector, een beeld van de wijze waarop de geënquêteerde ex-cursisten over de negen loopbaanvarianten zijn verdeeld. Voor alle duidelijkheid zij vermeld dat de situatie na de opleiding betrekking heeft op de periode tot het moment van de enquête, dus 6 tot 13 maanden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding.

Op basis van hun arbeidsverleden vóór het Centrum Vakopleiding kunnen de ex-cursisten in drie categorieën worden verdeeld: mensen zonder vroegere werkervaring, mensen met ervaring in een sector waarop de desbetreffende Centrum Vakopleiding niet aansluit en mensen waarbij de gevolgde Centrum Vakopleiding wel aansluit bij hun vroegere werkervaring. Tabel 4.10 laat zien dat ruim een kwart (27%) van alle respondenten niet beschikt over werkervaring wanneer zij aan het Centrum Vakopleiding beginnen. De grootste groep heeft weliswaar vroeger werkervaring opgedaan, maar in een andere sector dan de opleidingssector die men aan het Centrum Vakopleiding gaat volgen (45%). Zij zijn bijgevolgd omgeschoold in een ander beroep. Bij ruim een kwart (28%) van de respondenten sluit de opleiding aan het Centrum qua richting aan bij de werkervaring waarover men beschikt wanneer men aan het Centrum Vakopleiding begint. Zij zijn derhalve bijgeschoold in het beroep dat zij reeds voor de opleiding uitoefenden.

Tabel 4.10
Werkervaring vóór en ná het Centrum Vakopleiding, naar opleidingssector (%)

	vóór CV	ná CV	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
<u>(Her)scholing</u>							
	geen werk	geen werk	7%	7%	6%	3%	6%
	geen werk	n.a. werk	4%	9%	8%	8%	7%
	geen werk	aansl werk	14%	20%	11%	4%	13%
<u>Omscholing</u>							
	n.a. werk	geen werk	13%	7%	4%	11%	8%
	n.a. werk	n.a. werk	14%	8%	18%	26%	16%
	n.a. werk	aansl werk	22%	18%	17%	30%	21%
<u>Bijscholing</u>							
	aansl werk	geen werk	3%	2%	2%	1%	2%
	aansl werk	n.a. werk	4%	0%	10%	3%	4%
	aansl werk	aansl werk	17%	27%	24%	14%	22%
Totaal n (= 100%)			69	109	104	66	348

n.a. werk = niet bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding aansluitend werk
aansl werk = wel bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding aansluitend werk

Wordt als criterium voor het succes van de opleiding gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden, dan blijken mensen zonder vroegere werkervaring (78% werk gevonden) minder succesrijk te zijn dan omscholers (82% werk gevonden) en bijscholers (93% werk gevonden). Wordt als criterium voor het succes van de opleiding gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden in de sector waarvoor de desbetreffende

vakopleiding beoogt op te leiden, dan blijken bijscholers (78% aansluitend werk gekregen) veel succesrijker te zijn dan mensen zonder vroegere werkervaring (50% aansluitend werk gekregen) en omscholers (47% aansluitend werk gekregen).

Circa een jaar na de opleiding ziet het beeld er als volgt uit. Eén op iedere zes ex-cursisten (17%) heeft na de opleiding nog geen werk gevonden. Deze groep bestaat voornamelijk uit mensen die voor de opleiding geen werkervaring of niet-aansluitende werkervaring hebben opgedaan. Ruim een kwart (27%) van alle cursisten heeft weliswaar werk gevonden, maar niet in de sector waarvoor de 'eigen' opleiding beoogt op te leiden. Deze groep bestaat grotendeels uit mensen die voorafgaand aan de opleiding niet-aansluitende werkervaring hebben opgedaan. De meeste ex-cursisten (56%) hebben echter werk gevonden in de 'eigen' opleidingssector. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om mensen die reeds voor de opleiding beschikten over werkervaring, opgedaan in hetzij de 'eigen' sector hetzij een andere sector.

Tabel 4.11
Werkervaring vóór en ná het Centrum Vakopleiding, naar opleidingsresultaat (%)

	vóór CV	ná CV	Opleiding voltooid	Opleiding voortijdig beëindigd	Totaal
<u>(Her)scholing</u>					
	geen werk	geen werk	3%	13%	6%
	geen werk	n.a. werk	6%	8%	7%
	geen werk	aansl werk	16%	8%	13%
<u>Omscholing</u>					
	n.a. werk	geen werk	7%	11%	8%
	n.a. werk	n.a. werk	13%	22%	16%
	n.a. werk	aansl werk	27%	10%	21%
<u>Bijscholing</u>					
	aansl werk	geen werk	2%	3%	2%
	aansl werk	n.a. werk	4%	5%	4%
	aansl werk	aansl werk	23%	21%	22%
Totaal n (=100%)			225	120	345

n.a. werk = niet bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding aansluitend werk
aansl werk = wel bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding aansluitend werk

In tabel 4.11 wordt aangegeven hoe voltooiers en voortijdige beëindigers van het Centrum Vakopleiding over de verschillende loopbaanpatronen zijn verdeeld. Wat het arbeidsverleden voor het Centrum Vakopleiding betreft, zijn er slechts geringe verschillen tussen degenen die de opleiding voltooien en de voortijdige afhakers van de opleiding. Echter, na de opleiding manifesteren zich duidelijke verschillen tussen beide groepen ex-cursisten. Voltooiers blijken na de opleiding veel vaker terecht te komen in sectoren waarvoor de gevolgde opleiding beoogt voor te bereiden. Van de voltooiers komt tweederde (66%) in bij de opleiding aansluitende sectoren terecht; van de afhakers slechts ongeveer eenderde (39%). Daarentegen blijken afhakers na de opleiding vaker hetzij geen baan te krijgen (27% versus 12%), hetzij terecht te komen in niet bij de opleiding aansluitende sectoren (35% versus 23%).

Het verschillende loopbaanpatroon van voltooiers en afhakers ligt ten grondslag aan de bovengeschetste verschillen in werkervaring ná de opleiding. Bij voltooiers kan worden geconstateerd dat zij steeds in meerderheid terechtkomen in sectoren die aansluiten bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben gevolgd, wat hun arbeidsverleden ook moge zijn. Bij afhakers is dit alleen het geval indien zij reeds vóór de opleiding in aansluitende sectoren hebben gewerkt. Afhakers die niet kunnen

terugvallen op vroegere werkervaring, blijken na de opleiding vaak geen werk te kunnen krijgen, terwijl afhakers die vroeger in niet-aansluitende sectoren hebben gewerkt na de opleiding vaak opnieuw in niet-aansluitende sectoren terechtkomen. In paragraaf 1.1 is er reeds op gewezen dat de taak van arbeidsvoorziening is 'om een doelmatige en rechtvaardige aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te bevorderen. Eén van de belangrijkste maatregelen daarbij is scholing. Door middel van scholing kunnen werkzoekenden op een niveau worden gebracht waarop ze voldoen aan de kwalificatie-eisen van werkgevers. Scholing wordt ook ingezet om dreigend ontslag te voorkomen (Arbeidsvoorziening, 1993, blz. 1). Uit dit citaat komen twee doelstellingen van scholing door de Arbeidsvoorzieningsorganisatie naar voren. In de eerste plaats scholing als middel waarmee werkzoekenden en met werkloosheid hun kansen op de arbeidsmarkt kunnen verbeteren (rechtvaardige aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt). Als criterium voor het succes van de scholing kan in dit kader worden gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden. Daarnaast dient scholing als middel om een doelmatige aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te bevorderen. Gezien deze tweede doelstelling van scholing kan het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden in de sector waarvoor de desbetreffende vakopleiding beoogt op te leiden als criterium voor het succes van de opleiding fungeren.

Tegen de achtergrond van het bovenstaande is eerst voor de totale populatie de kans geschat dat men na het Centrum Vakopleiding werk heeft weten te vinden. Vervolgens is voor degenen die werk hebben gevonden de kans geschat dat dit werk qua sector aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding.

Kans op werk na de opleiding

Tabel 4.12 geeft de schattingsresultaten weer van de kans om na het verlaten van het Centrum Vakopleiding werk te krijgen. Deze kans is geschat met behulp van een logistische regressievergelijking. De eerste kolom in de tabel geeft de verklarende variabelen weer, de tweede kolom de geschatte regressiecoëfficiënten en uit de in de derde kolom vermelde standaardfout kan worden afgeleid of het gevonden effect significant is. De te verklaren variabele *werk na het Centrum Vakopleiding* heeft de waarde 1 indien de respondent in de periode na het verlaten van het Centrum Vakopleiding werk heeft gekregen en 0 indien de respondent in deze periode nog geen werk heeft gevonden.

In de schatting is een aantal verklarende variabelen opgenomen waarvan wordt aangenomen dat zij de kans op het vinden van werk sinds het verlaten van het Centrum Vakopleiding kunnen beïnvloeden. Als verklarende variabelen zijn in de analyse drie persoonskenmerken, drie kwalificatiekenmerken, twee opleidingskenmerken en een kenmerk van de periode na het verlaten van de opleiding opgenomen. De persoonskenmerken betreffen het geslacht, de leeftijd en eventuele arbeidsongeschiktheid. De kwalificatiekenmerken zijn enerzijds gelegen in de vooropleiding (niveau en richting) en anderzijds in het arbeidsmarktverleden (werkervaring). De opleidingskenmerken betreffen achtereenvolgens de richting van de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleiding en het resultaat waarmee men het Centrum Vakopleiding heeft verlaten. De periode na het verlaten van de opleiding wordt uitgedrukt in het aantal maanden dat deze periode tot het moment van enquêteren heeft geduurd.

Voor deze verklarende variabelen zijn dummies geconstrueerd, behoudens voor de *leeftijd*, het niveau van de hoogste met een diploma afgesloten vooropleiding (*niveau vooropleiding*), de duur van de eventuele werkervaring die men voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding heeft opgedaan (*duur werkervaring vóór CV*) en het aantal maanden tussen het verlaten van het Centrum Vakopleiding en de enquête (*zoektijd na CV*). De dummy-variabelen hebben achtereenvolgens betrekking op:

- mannelijk geslacht (*man*);
- gehele of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid (*arbeidsongeschikt*);
- een vooropleiding die qua richting aansluit bij die van het Centrum Vakopleiding (*aansluitende vooropleiding*);
- de werkervaring die men voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding heeft opgedaan, met als mogelijkheden: geen vroegere werkervaring (*geen werkervaring vóór CV*), vroegere werkervaring die niet aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding (*niet-aansl. werk vóór CV*) en vroegere werkervaring die wel aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding (*aansluitend werk vóór CV*);
- de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleiding: *administratie, bouw, metaal en onderhoud/montage*;
- de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooid (*voltooien Centrum Vakopleiding*).

In de schatting fungeerde *geen werkervaring vóór CV* als referentie voor de werkervaring die men voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding heeft opgedaan en de opleidingssector *administratie* als referentie voor de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleiding. Voor de preciese omschrijving van de dummy-codes wordt verwezen naar bijlage 1.

Er wordt verondersteld dat de kans om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden tussen de opleidingssectoren van het Centrum Vakopleiding varieert. Deze kans zal wellicht ook verschillen tussen omscholers (ex-cursisten wier vroegere opleiding en/of werkervaring niet aansluit bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben gevolgd) en bijscholers (ex-cursisten wier opleiding aan het Centrum Vakopleiding aansluit bij hun vroegere opleiding en/of werkervaring). Dit laat onverlet dat zowel omscholers als bijscholers naar verwachting een grotere kans op werk hebben dan ex-cursisten die na het Centrum Vakopleiding niet kunnen terugvallen op vroegere werkervaring. Hierbij aansluitend wordt verwacht dat de kans om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden toeneemt naarmate de vroegere werkervaring waarop men kan terugvallen langer is.

Verder wordt verwacht dat vrouwen zich met minder succes dan mannen op de arbeidsmarkt aanbieden; dit als gevolg van eventuele discriminatie van vrouwen op de arbeidsmarkt. Wat de leeftijd betreft, mag vanwege een aantal redenen worden verwacht dat jongeren een grotere kans op het verwerven van werk hebben dan ouderen. Jongeren zijn doorgaans flexibeler dan ouderen, en kunnen zich daardoor wellicht makkelijker aanpassen aan de specifieke cultuur van de werkorganisatie. Bovendien zullen jongeren wellicht eerder bereid zijn om eventuele aanvullende (bedrijfsspecifieke) opleidingen te volgen, aangezien hun investering in aanvullend onderwijs gedurende een groter aantal arbeidsjaren tot een hoger inkomen zal leiden. Vanuit de werkgever gezien kunnen de in bedrijfsopleidingen geïnvesteerde tijd en kosten, middels de verwachte hogere arbeidsproductiviteit, bij jongeren over een groter aantal arbeidsjaren worden terugverdiend. Uit vrees voor een vermeende lagere productiviteit kunnen werkgevers voorkeur geven aan arbeidsgeschikten boven arbeidsongeschikten. Derhalve wordt verondersteld dat arbeidsongeschiktheid een belemmering zal vormen voor het verwerven van werk.

Aangezien ex-cursisten die kunnen terugvallen op een hogere vooropleiding lager opgeleiden kunnen verdringen, is de verwachting dat de kans op werk toeneemt met het niveau van de genoten vooropleiding. Ook mag worden verwacht dat voltooiers van het Centrum Vakopleiding er vaker in zullen slagen om een baan te krijgen dan ex-cursisten die de opleiding voortijdig hebben beëindigd. Tenslotte wordt verwacht dat de kans om na de opleiding werk te hebben gevonden groter zal zijn naarmate men gedurende een langere periode naar werk heeft kunnen zoeken.

Op basis van de hiervoor genoemde veronderstellingen, de gekozen referentiecategorieën en de wijze waarop de variabelen zijn geoperationaliseerd, worden positieve effecten verwacht voor man, niveau vooropleiding, duur werkervaring vóór CV, voltooiën Centrum Vakopleiding en zoektijd na CV. Voor leeftijd en arbeidsongeschikt wordt een negatief teken verwacht.

Tabel 4.12
Schatting van de kans op het vinden van werk na het Centrum Vakopleiding

Variabele	B	S.E.
Man	.32	.46
Leeftijd	-.06**	.03
Arbeidsongeschikt	-1.35**	.53
Niveau vooropleiding	.10	.16
Aansluitende vooropleiding	-.14	.34
Geen werkervaring vóór CV	referentie	
Net-aansl. werk vóór CV	-.13	.42
Aansluitend werk vóór CV	.88	.57
Duur werkervaring vóór CV	.01**	.00
Administratie	referentie	
Bouw	.34	.50
Metaal	1.10**	.50
Onderhoud/montage	.63	.53
Voltooiën CV	1.19***	.34
Zoektijd na CV	.12	.09
Constante	.28	1.35

Model Chi-square = 43.2; d.f. = 13; P < 0.01

Percentage correct = 84

n = 336

* significant op 10%-niveau

** significant op 5%-niveau

*** significant op 1%-niveau

In de analyse, waarvan de resultaten in tabel 4.12 staan vermeld, komt naar voren dat de kans op het verwerven van een baan tegen de verwachting in niet significant wordt beïnvloed door het geslacht, de genoten vooropleiding, het soort werkervaring die men vóór de opleiding heeft opgedaan en het aantal maanden die zijn verstreken sinds men het Centrum Vakopleiding heeft verlaten. De kans om na het Centrum Vakopleiding werk te verwerven is wel afhankelijk van de leeftijd, eventuele arbeidsongeschiktheid, de duur van de werkervaring die men vóór de opleiding heeft opgedaan, de gevolgde opleidingsrichting en het resultaat waarmee men het Centrum Vakopleiding heeft verlaten. Op deze beïnvloedende factoren zal hieronder nader worden ingegaan.

De duur van de werkervaring, opgedaan voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding blijkt een positief effect te hebben op het krijgen van werk na de opleiding. Conform de verwachting heeft arbeidsongeschiktheid een negatief effect op de kans om een baan te krijgen. Blijkbaar geven werkgevers de voorkeur aan mensen die niet arbeidsongeschikt zijn. Eveneens volgens de verwachting komt naar voren dat ouderen voor een werkgever minder aantrekkelijk zijn dan jongeren. Een indicatie hiervoor vormt de bevinding dat jongeren een grotere kans hebben om een baan te krijgen. Blijkbaar zoeken werkgevers 'ervaren' jongeren die niet arbeidsongeschikt zijn.

Eerder is in tabel 4.10 naar voren gekomen dat ex-cursisten van administratieve opleidingen minder vaak

werk vinden dan ex-cursisten van technische opleidingen. Wanneer naast de opleidingssector gecorrigeerd wordt voor andere kenmerken, blijkt uit de uitgevoerde analyse dat ex-cursisten van metaalopleidingen een significant grotere kans hebben om werk te vinden dan ex-cursisten van administratieve opleidingen, die in de uitgevoerde schatting als referentiecategorie voor de opleidingssector hebben gefungeerd. Met betrekking tot ex-cursisten van bouwopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen wijkt in de uitgevoerde analyse het percentage ex-cursisten die werk vinden niet significant af van het percentage bij de administratieve opleidingen (de referentiecategorie). De eerder in tabel 4.10 geconstateerde voorsprong van ex-cursisten van bouwopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen op ex-cursisten van administratieve opleidingen is blijkbaar niet toe te schrijven aan de door hen gevolgde opleiding maar aan andere kenmerken, zoals bijvoorbeeld de leeftijd en de vroegere werkervaring.

Tenslotte komt in de analyse naar voren dat, ook wanneer rekening wordt gehouden met de kenmerken die in deze analyse zijn opgenomen, voltooiers van het Centrum Vakopleiding een significant grotere kans hebben om werk te krijgen dan degenen die de opleiding voortijdig beëindigen.

Nadere analyse laat zien dat een man van 26 jaar, die een niet-aansluitende LBO- of MAVO-vooropleiding heeft behaald, die over niet-aansluitende werkervaring van 40 maanden beschikt, die niet (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt is en een administratieve opleiding bij het Centrum Vakopleiding heeft voltooid **een kans van 82%** heeft om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden. Zijn kans wordt:

- 87% indien hij 20 jaar oud zou zijn;
- 55% indien hij (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zou zijn;
- 80% indien zijn vroegere werkervaring 20 maanden zou beslaan;
- 93% indien hij een metaal-opleiding bij het Centrum Vakopleiding zou hebben gevolgd;
- 59% indien hij de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voortijdig zou hebben beëindigd.

Resumerend kan worden gesteld dat de kans om ná het Centrum Vakopleiding werk te krijgen groter is wanneer men reeds vóór de opleiding beschikt over langere werkervaring, wanneer men kiest voor een opleiding in de metaalsector en wanneer men de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooit. Ouderen en verminderd arbeidsgeschikten hebben het moeilijk om na de opleiding werk te krijgen.

Kans op aansluitend werk na de opleiding

Zoals eerder is vermeld, kan als criterium voor het succes van scholing middels Centra Vakopleiding eerst worden gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden en vervolgens naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden in de sector waarvoor de desbetreffende vakopleiding beoogt op te leiden.

In het bovenstaande is eerst voor de totale populatie de kans geschat dat men na het Centrum Vakopleiding werk heeft weten te vinden. Vervolgens wordt voor degenen die werk hebben gevonden de kans geschat dat dit werk qua sector aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding. Tabel 4.13 geeft de resultaten van deze schatting weer. De te verklaren variabele *aansluitend werk na het Centrum Vakopleiding* heeft de waarde 1 indien de respondent in de periode na het verlaten van het Centrum Vakopleiding werk heeft gekregen dat qua sector aansluit bij de opleiding die hij heeft gevolgd en 0 indien de respondent in deze periode uitsluitend werk heeft gevonden dat qua sector niet aansluit bij de gevolgde opleiding.

In de analyse zijn dezelfde verklarende variabelen opgenomen die eerder zijn gebruikt bij het schatten van de kans op werk na het Centrum Vakopleiding, namelijk de drie persoonskenmerken (geslacht,

leeftijd en eventuele arbeidsongeschiktheid), de kwalificaties waarmee men aan het Centrum Vakopleiding begint (vooropleiding en werkervaring), de twee opleidingskenmerken (de richting van de aan het Centrum Vakopleiding gevolgde opleiding en het resultaat waarmee men het Centrum Vakopleiding heeft verlaten), alsmede het aantal maanden na het verlaten van de opleiding. Er wordt verondersteld dat de verklarende variabelen, behoudens die welke betrekking hebben op de richting van de vooropleiding en de aard van de werkervaring vóór het Centrum Vakopleiding, een overeenkomstige invloed zullen hebben op de kans dat het gevonden werk qua sector aansluit bij de gevolgde opleiding als reeds eerder is beschreven bij de analyse van de kans om werk te vinden. Dit wil zeggen dat positieve parameter-tekenen worden verwacht met betrekking tot mannelijk geslacht, niveau vooropleiding, duur werkervaring vóór CV, voltooiën Centrum Vakopleiding en zoektijd na CV. Voor leeftijd en arbeidsongeschikt wordt ook bij deze analyse een negatief teken verwacht. Met betrekking tot de genoten vooropleiding en vroegere werkervaring wordt verwacht dat wanneer deze qua sector aansluiten bij het Centrum Vakopleiding, de kans toeneemt dat het na de opleiding gevonden werk aansluit bij de gevolgde opleiding. Dit betekent dat voor *aansluitende vooropleiding* en *aansluitend werk vóór CV* positieve effecten worden verwacht. Voor *niet-aansl. werk vóór CV* wordt bijgevolg een negatief parameter-teken verwacht.

Tabel 4.13

Schatting van de kans dat het werk qua sector aansluit op het Centrum Vakopleiding

Variabele	B	S.E.
Man	-.35	.51
Leeftijd	-.00	.03
Arbidsongeschikt	1.46*	.87
Niveau vooropleiding	.06	.15
Aansluitende vooropleiding	.35	.32
Geen werkervaring vóór CV	referentie	
Niet-aansl. werk vóór CV	.01	.40
Aansluitend werk vóór CV	1.50***	.50
Duur werkervaring vóór CV	-.00	.00
Administratie	referentie	
Bouw	.50	.53
Metaal	-.62	.49
Onderhoud/montage	-.29	.53
Voltooiën CV	.91***	.33
Zoektijd na CV	.08	.09
Constante	-.78	1.50

Model Chi-square = 40.7; d.f. = 13; P < 0.01

Percentage correct = 73

n = 254

* significant op 10%-niveau

** significant op 5%-niveau

*** significant op 1%-niveau

De in tabel 4.13 opgenomen schattingsresultaten laten zien dat ex-cursisten die werk vinden een significant grotere kans hebben dat dit werk qua sector aansluit bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben gevolgd, wanneer zij de opleiding hebben voltooid en zijn bijgeschoold in dezelfde richting als hun vroegere werkervaring. Ook blijken minder arbeidsgeschikte cursisten meer kans te hebben dat het gevonden werk qua sector aansluit bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben gevolgd. De andere in de analyse opgenomen persoonskenmerken, het niveau en de richting van de genoten vooropleiding, de duur van de eventuele vroegere werkervaring en de tijd die men heeft

gehad om werk te zoeken, geven in deze analyse geen significant effect te zien. Bij de kans dat het gevonden werk qua sector al dan niet aansluit bij het Centrum Vakopleiding, maakt het evenmin iets uit welke opleidingsrichting men aan het Centrum Vakopleiding heeft gevolgd.

Nadere analyse laat zien dat een man van 26 jaar, die een niet-aansluitende LBO- of MAVO-vooropleiding heeft behaald, die over niet-aansluitende werkervaring van 40 maanden beschikt, die niet (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt is en een administratieve opleiding bij het Centrum Vakopleiding heeft voltooid **een kans van 60%** heeft dat het gevonden werk qua sector aansluit bij het Centrum Vakopleiding. Zijn kans wordt:

- 87% indien hij (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zou zijn geweest;
- 87% indien hij vóór het Centrum Vakopleiding over aansluitende werkervaring zou beschikken;
- 38% indien hij de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voortijdig zou hebben beëindigd.

Resumerend is in de uitgevoerde analyses naar voren gekomen dat het noch voor de kans om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden noch voor de kans dat het gevonden werk qua sector aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding iets uitmaakt welk geslacht men heeft, wat het niveau en de richting van de genoten vooropleiding is en hoe lang men het Centrum Vakopleiding reeds verlaten heeft. Hoewel ouderen meer moeite blijken te hebben om werk te vinden, hebben zij evenveel kans als jongeren dat het gevonden werk qua sector aansluit bij de gevolgde opleiding. Vergeleken met volledig arbeidsgeschikten hebben verminderd arbeidsgeschikten een kleinere kans om werk te vinden. Daarentegen hebben zij een grotere kans dat het werk qua sector aansluit bij de gevolgde opleiding. De duur van de vroegere werkervaring heeft weliswaar een positief effect op de kans om een baan te krijgen, maar geen effect op de kans dat het werk qua sector past bij de gevolgde opleiding. Cursisten die worden bijgeschoold in dezelfde sector waarin zij vroeger hebben gewerkt, hebben een even grote kans om werk te vinden als cursisten zonder vroegere werkervaring. Echter, bijscholers hebben wel een grotere kans dat het werk qua sector aansluit bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben gevolgd.

Verder is naar voren gekomen dat men met een metaalopleiding meer kans op werk heeft dan met een administratieve opleiding. Echter, voor de kans dat het gevonden werk qua sector aansluit op het Centrum Vakopleiding, maakt het niet uit welke opleiding aan het Centrum Vakopleiding is gevolgd. Tenslotte is gebleken dat cursisten die de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooiën niet alleen een grotere kans dan voortijdige beëindigers hebben om werk te vinden maar ook een grotere kans dat dit werk qua sector aansluit op de opleiding die men aan het Centrum Vakopleiding heeft gevolgd.

4.5 Huidige arbeidsmarktpositie

In paragraaf 4.1 is een beeld geschetst van de duur van de intredewerkloosheid en van de totale werkloosheidsduur na het Centrum Vakopleiding. In deze paragraaf komt de maatschappelijke positie aan bod die men op het moment van de enquête, dus 6 tot 13 maanden na het Centrum Vakopleiding, inneemt. Hierbij wordt in het bijzonder nagegaan hoeveel ex-cursisten dan werkloos zijn. Vervolgens wordt nader ingegaan op de wekelijkse arbeidsduur.

Maatschappelijke positie

Aan de respondenten is gevraagd wat men op het moment van de enquête als zijn of haar voornaamste bezigheid beschouwt. Men mocht daarbij slechts één antwoord geven. Tabel 4.14 geeft een beeld van deze subjectieve inschatting van de eigen maatschappelijke positie.

Tabel 4.14

Huidige maatschappelijke positie, naar opleidingssector en opleidingsresultaat (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal v	(%) a
Betaald werk	63%	61%	65%	60%	72%	45%
Dienstplicht	0%	2%	4%	0%	2%	1%
Scholier	0%	2%	0%	4%	0%	4%
Leerlingwezen	0%	2%	0%	3%	1%	1%
Werkloos	26%	25%	23%	26%	20%	33%
Huishouden	4%	2%	4%	1%	2%	4%
Arbeidsongeschikt	0%	2%	1%	3%	0%	4%
Iets anders	7%	6%	3%	3%	3%	7%
Totaal n (=100%)	73	114	104	72	227	133

v = voltooid

a = afgehaakt

Van alle respondenten beschouwt 62% betaald werk (tenminste 12 uur per week) als de belangrijkste bezigheid. In hoofdstuk 5 zal worden ingegaan op de kenmerken van het betaalde werk dat door ex-cursisten wordt verricht. Een kwart van de respondenten ziet zichzelf als werkloos. Verder kan worden geconstateerd dat ex-cursisten nauwelijks voor een vervolgopleiding of huishoudelijk werk kiezen. In de tabel komt ook naar voren dat voltooiers van het Centrum Vakopleiding vaker dan voortijdige beëindigers betaald werk als voornaamste bezigheid beschouwt en zich minder vaak als werkloos kwalificeren.

Vergeleken met schoolverlaters van reguliere opleidingen, verrichten ex-cursisten van Centra Vakopleiding vaker betaald werk. Daarentegen gaan zij minder vaak verder onderwijs volgen. In de landelijke RUBS-enquête die in 1993 is verricht onder schoolverlaters van het reguliere onderwijs, schooljaar 1991/1992, is gebleken dat het aandeel betaald werkenden onder LBO-gediplomeerden slechts 8% bedraagt, onder KMBO-gediplomeerden 36% en onder MBO-gediplomeerden 42%. Het aandeel gediplomeerde schoolverlaters die verder onderwijs gaan volgen, bedraagt bij het LBO maar liefst 64%, bij het KMBO 28% en bij het MBO 38% (Van Smoorenburg, et al, 1994, blz. 16).

Werkloosheid

Ex-cursisten zijn werkloos indien zij aan de volgende drie voorwaarden voldoen:

- niet of minder dan 12 uur per week betaald werken;
- tenminste 12 uur per week betaald willen werken;
- ingeschreven staan bij het arbeidsbureau.

Aldus gedefinieerd, is ruim een derde (37%) van de respondenten die tot de beroepsbevolking¹ behoren op het moment van enquêteren, dit wil zeggen 6 tot 13 maanden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding, werkloos. Ten aanzien van dit kenmerk verschillen de vier opleidingssectoren nauwelijks of niet van elkaar. Zo bedraagt de werkloosheid onder ex-cursisten van de administratieve opleidingen 39%, van de metaalopleidingen 37%, van de opleidingssector montage/onderhoud eveneens 37% en van de bouwopleidingen 36%. Tussen voltooiers en voortijdige beëindigers blijken er wel grote verschillen in werkloos te bestaan. Voortijdige beëindigers die tot de beroepsbevolking behoren, zijn met een werkloos-

1. Ex-cursisten behoren tot de beroepsbevolking indien tenminste aan één van de volgende drie voorwaarden is voldaan:

- tenminste 12 uur per week betaald werken;
- militaire of vervangende dienst vervullen;
- op zoek zijn naar betaald werk voor tenminste 12 uur per week.

heidsaandeel van maar liefst 54% beduidend vaker werkloos dan voltooiers, waarbij het werkloosheidsaandeel onder degenen die tot de beroepsbevolking behoren 29% bedraagt. Dit is overigens beduidend hoger dan de werkloosheidspercentages onder gediplomeerde schoolverlaters van het reguliere onderwijs. In de eerder genoemde RUBS-enquête is gebleken dat het werkloosheidspercentage onder gediplomeerde schoolverlaters bij het LBO 6%, het KMBO 10%, en het MBO 4% bedraagt (Van Smoorenburg, et al, 1994, blz. 35).

Wekelijkse arbeidsduur

De wekelijkse arbeidsduur biedt een indicatie voor de mate van arbeidsparticipatie. Tabel 4.15 geeft aan hoeveel ex-cursisten niet, danwel part-time of full-time betaald werkzaam zijn. Daarbij wordt uitgegaan van het totaal aantal uren dat men wekelijks betaald werkt, dus inclusief eventuele nevenbaantjes.

Tabel 4.15
Feitelijke wekelijkse arbeidsduur, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Werkt niet	39%	39%	39%	42%	40%
Werkt part-time	23%	4%	5%	12%	10%
Werkt full-time	39%	58%	55%	46%	51%
Totaal n (=100%)	75	113	112	74	374

In tabel 4.15 komt naar voren dat ex-cursisten van de administratieve opleidingen beduidend vaker part-time (maximaal 32 uur per week) werken dan ex-cursisten van de technische opleidingen. Dit is niet verwonderlijk gezien het relatief hoge aandeel van vrouwen onder ex-cursisten van de administratieve opleidingen (zie paragraaf 2.1).

4.6 Samenvatting

Het Arbeidsbureau, uitzendbureaus en advertenties zijn de drie belangrijkste kanalen die ex-cursisten hanteren bij het zoeken werk. Het Arbeidsbureau ontplooit bij 44% van de ex-cursisten additionele activiteiten om hen na het Centrum Vakopleiding aan werk te helpen. In de meeste gevallen wijst Arbeidsbureau ex-cursisten op vacatures. Een op iedere acht ex-cursisten wordt door het Arbeidsbureau aan werk geholpen, hetzij in de vorm van een baan hetzij in de vorm van een werkervaringsproject. Drie procent heeft kunnen deelnemen aan een door het Arbeidsbureau georganiseerde sollicitatieclub. Het Arbeidsbureau roept 45% van alle ex-cursisten die na de opleiding gedurende langere of kortere tijd werkloos zijn geweest op voor een gesprek. Ongeveer tweederde van de gesprekken vinden binnen een maand na verlaten van het Centrum Vakopleiding plaats. Verder is naar voren gekomen dat Centra Vakopleiding zich niet beperken tot het verzorgen van opleidingen, maar hun cursisten ook helpen bij het krijgen van werk. Dit gebeurt vooral via stage en verwijzing naar vacante banen.

De wijze waarop de arbeidsmarktintrede na het verlaten van het Centrum Vakopleiding verloopt, hangt samen met enkele persoonskenmerken en het arbeidsverleden, alsmede met de opleidingsrichting die men aan het Centrum Vakopleiding heeft gevolgd en het resultaat waarmee men het Centrum Vakopleiding verlaat.

Persoonskenmerken

Hoewel ouderen meer moeite blijken te hebben om werk te vinden, hebben zij evenveel kans als jongeren dat eenmaal gevonden werk qua sector aansluit bij de gevolgde Centrum Vakopleiding. Vergeleken met volledig arbeidsgeschikten hebben verminderd arbeidsgeschikten weliswaar een kleinere kans om werk te vinden, maar een grotere kans dat het werk qua sector aansluit bij de gevolgde opleiding.

Arbeidsverleden

Naarmate men vroeger gedurende een langere periode heeft gewerkt, heeft men een grotere kans om na de opleiding werk te vinden. Wordt als criterium voor het succes van de opleiding gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden in de sector waarvoor de desbetreffende vakopleiding beoogt op te leiden, dan blijken bijscholers succesrijker te zijn dan mensen zonder vroegere werkervaring.

Opleidingssector

Bij ex-cursisten van administratieve opleidingen blijkt de arbeidsmarktintrede moeizamer te verlopen dan bij ex-cursisten van technische opleidingen, die na het Centrum Vakopleiding beduidend vaker (meteen) werk vinden, gedurende langere tijd hebben gewerkt, minder vaak werkloos worden en waarbij eventuele werkloosheid doorgaans korter duurt dan bij degenen die een administratieve opleiding hebben gevolgd. Ex-cursisten die de opleiding aan het Centrum Vakopleiding hebben voltooid, doen het wat de arbeidsmarktintrede betreft beter dan afhakers. Dit maakt de relatief slecht verlopende arbeidsmarktintrede van administratieve ex-cursisten des te pregnanter, aangezien het aandeel van voltooiers bij de administratieve opleidingssector beduidend hoger ligt dan bij de technische opleidingssectoren. Overigens zijn verschillen in werkloosheid tussen de ex-cursisten van de vier opleidingssectoren zo'n zes tot twaalf maanden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding grotendeels weggeëbd. Op het moment van enquêteren is ruim eenderde (37%) van de respondenten die tot de beroepsbevolking behoren werkloos. Het werkloosheidsaandeel onder ex-cursisten bedraagt dan bij de administratieve opleidingen 39%, bij de metaalopleidingen 37%, bij de opleidingssector montage/onderhoud eveneens 37% en bij de bouwopleidingen 36%. Bij de opleidingssectoren bouw en administratie blijkt vaker dan bij de opleidingssectoren metaal en onderhoud/montage het arbeidsmarktsegment waarvoor de opleiding beoogt voor te bereiden aan te sluiten bij de gevolgde opleiding: ex-cursisten van administratieve opleidingen en vooral bouwopleidingen blijken vaker in de 'eigen' sector terecht te komen dan ex-cursisten van metaalopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen. Wanneer naast de gevolgde opleidingssector echter rekening wordt gehouden met andere kenmerken, dan blijkt het voor de kans dat het gevonden werk qua sector aansluit op het Centrum Vakopleiding niet uit te maken welke opleiding aan het Centrum Vakopleiding is gevolgd.

Opleidingsresultaat

Gebleden dat cursisten die de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooien niet alleen een grotere kans dan voortijdige beëindigers hebben om werk te vinden maar ook een grotere kans dat dit werk qua sector aansluit op de opleiding die men aan het Centrum Vakopleiding heeft gevolgd. Overigens bedraagt het werkloosheidsaandeel onder voortijdige beëindigers die tot de beroepsbevolking behoren op het moment van de enquête maar liefst 54%. Dit is beduidend hoger dan onder voltooiers (werkloosheidsaandeel: 29%).

5 Baankenmerken

5.1 Branche, beroep en takenpakket

In dit hoofdstuk worden de functies van de werkende ex-cursisten aan de hand van een aantal kenmerken nader beschreven. Hierbij wordt uitgegaan van de CBS-definitie van 'werkzame personen': respondenten die ten tijde van de meting voor minimaal 12 uur per week betaalde arbeid verrichten. Wanneer iemand meerdere banen heeft, hebben de gepresenteerde baankenmerken betrekking op de baan waarin men de meeste uren werkt.

Deze paragraaf beschrijft de branche waarbinnen men werkzaam is, het beroep dat men uitoefent en de taken die men bij de beroepsuitoefening verricht. Vervolgens wordt in paragraaf 5.2 ingegaan op een tweetal aspecten van de functie, namelijk het soort dienstverband en de duur van de aanstelling. Het oordeel over de baan komt in paragraaf 5.3 aan bod.

Branche

Tabel 5.1
Belangrijkste branches, naar opleidingssector (%)

Administratie	
Algemeen overheidsbestuur	11%
Onderwijsinst. niet in te delen naar niv.	9%
Totaal n (=100%)	46
Bouw	
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	23%
Schilders-/glazenmakersbedrijf	17%
Overig onderw. neg	11%
Onderwijsinst. niet in te delen naar niv.	6%
Meubelindustrie (excl. metalen meubelen)	5%
Detailh. woningtextiel/tapijt alg. assortiment	5%
Totaal n (=100%)	64
Metaal	
Constructiewerkplaats neg	9%
Fabriek stalen/non-ferro deuren ed	8%
Machine-/apparatenfabriek neg	8%
Aannemersbedrijf burg. bouw alg.	5%
Totaal n (=100%)	65
Onderhoud	
Elektrotechnisch installatiebedrijf	12%
Loodgieters-/sanitair instal. bedr.	9%
Gemengd prod.-distr. bedr. elek., gas, water e.d.	7%
Garage	7%
Papier-/kartonfabriek	5%
Telefoon-/telegraafdienst ed	5%
Totaal n (=100%)	43

De organisaties waarin de ex-cursisten op het moment van enquêteren werken, worden getypeerd aan de hand van de branche². Tabel 5.1 geeft per opleidingssector een overzicht van de belangrijkste

2. De branche is op vier-digiet ingedeeld volgens de Standaard Bedrijfsindeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 1982).

branches waarin de ex-cursisten werken. Als criterium geldt dat tenminste 5% van de betaald werkende respondenten in de desbetreffende branche werkzaam is. De percentages tellen dus niet op tot 100.

Beroep

Tabel 5.2 geeft een overzicht van de door ex-cursisten meest frequent uitgeoefende beroepen³. Hierbij worden alle beroepen vermeld waarin 5% of meer van de betaald werkende ex-cursisten van de desbetreffende opleidingssector werkzaam is. Ook hier tellen de percentages dus niet noodzakelijkerwijs op tot 100.

Tabel 5.2
Belangrijkste beroepen, naar opleidingssector (%)

Administratie	
Lager administratief employe	28%
Assistent-boekhoud(st)er	17%
Commercieel-administratief medewerker	9%
Totaal n (=100%)	46
Bouw	
Huisschilder	20%
Bouwvaktimmerman	17%
Tegelzetter	11%
Metselaar (algemeen)	9%
Stoffeerder of verwante functie	6%
Meubelmaker (niet-machinaal)	5%
Stukadoor	5%
Totaal n (=100%)	65
Metaal	
Constructiebankwerker, ed	15%
Lasser (metaal)	10%
Pijpfitters en -bewerkers	6%
Plaatwerker	6%
Totaal n (=100%)	67
Onderhoud	
Elektricien-installateur bouwnijverheid	14%
Pijpfitters en -bewerkers	9%
Automonteur (reparatie)	7%
El.tech.bankwerker, monteur (repar., rev.)	7%
Handelsvertegenwoordiger	5%
Papiermaker of verwante functie	5%
Machine-, onderhoudsmonteur bedrijfsinst.	5%
El.tech.bankwerker (transformators, ed)	5%
Loodgieter, sanitair-installateur	5%
Verwarmingsmonteur, -installateur	5%
Totaal n (=100%)	44

Takenpakket

Tabel 5.3 geeft per belangrijkste beroep een overzicht van de belangrijkste werkzaamheden die moeten worden verricht. Als criterium voor de selectie van de beroepen geldt dat tenminste 10% van de betaald werkende ex-cursisten van de desbetreffende opleidingssector in het desbetreffende beroep werkzaam

3. Voor de indeling van de beroepen is gebruik gemaakt van de beroepenclassificatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 1984).

is. Als criterium voor de selectie van de taken geldt dat de desbetreffende taak door tenminste 25% van de desbetreffende beroepsbeoefenaren is genoemd. De percentages tellen dus niet noodzakelijkerwijze op tot 100.

Tabel 5.3
Belangrijkste taken, per beroep (%)

Lager administratief employe	
Licht administratief werk	85%
Typen/tekstverwerken	61%
Financiële administratie	54%
Secretarieel werk	38%
Totaal n (=100%)	13
Assistent boekhoud(st)er	
Financiële administratie	100%
Boekhouden	75%
Licht administratief werk	50%
Typen/tekstverwerken	37%
Secretarieel werk	25%
Totaal n (=100%)	8
Huisschilder	
Hout schilderen	100%
Metaal schilderen	85%
Onderhoudswerkzaamheden	62%
Wand afwerking	46%
Behangen	46%
Glaszetten	31%
Betonreparatie	31%
Totaal n (=100%)	13
Bouwwaktimmerman	
Bouwtimmeren	82%
Betontimmeren	73%
Steigerbouwen	46%
Werkplaatstimmeren	36%
Machinaal houtbewerken	36%
Totaal n (=100%)	11
Tegelzetter	
Voegen	86%
Nieuwbouwmetselen	71%
Onderhoudsmetselen	57%
Tegelzetten	57%
Steigerbouwen	43%
Cementvloerleggen	29%
Betonreparatie	29%
Gevelisolatie	29%
Straatmaken	29%
Onderhoudswerkzaamheden	29%
Totaal n (=100%)	7
Constructiebankwerker, ed	
Constructiebankwerken	90%
MIG/MAG-plaatlassen	50%
Onderhoudswerkzaamheden	30%
Totaal n (=100%)	10

Tabel 5.3 (vervolg)
Belangrijke taken, per beroep (%)

Lasser (metaal)	
MIG/MAG-plaatlassen	57%
TIG-lassen-RVS	43%
TIG-lassen-staal	43%
Constructiebankwerken	43%
Totaal n (=100%)	7
Elektricien-installateur bouwnijverheid	
Electromontage industrie	67%
Electromontage woningbouw	50%
Electromontage utiliteitsbouw	50%
Pneumatiek	33%
Onderhoudswerk elektro	33%
Totaal n (=100%)	6

Meer antwoorden mogelijk

5.2 Dienstverband en aanstelling

In deze paragraaf komen het dienstverband en de aanstelling van de werkende respondenten aan de orde. Wederom wordt hierbij uitgegaan van de CBS-definitie van werkzame personen (tenminste 12 uur per week betaald werk).

Dienstverband

Tabel 5.4 geeft een beeld van het soort dienstverbanden waarin de respondenten thans werkzaam zijn. In de tabel komt naar voren dat de overgrote meerderheid (79%) van de betaald werkende respondenten (al dan niet via een uitzendbureau) in loondienst werkt. Bij de administratieve- en bouwopleidingen is zelfs meer dan 90% in loondienst werkzaam. Circa een tiende (9%) van de betaald werkende ex-cursisten heeft een leer-werkovereenkomst en eveneens circa een tiende (8%) is werkzaam in een werkervaringsproject. Vooral ex-cursisten van de opleidingssectoren bouw en montage/onderhoud hebben relatief vaak een leer-werkovereenkomst. Daarnaast werken ex-cursisten van bouwopleidingen relatief vaak in werkervaringsprojecten, en ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen als oproepkracht of met een nul-urencontract.

Tabel 5.4
Dienstverband, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Loondienst	93%	65%	92%	67%	79%
Oproepkracht, nul-urencontract	0%	3%	0%	10%	3%
Werkervaringsproject	2%	15%	5%	7%	8%
Leer-werkovereenkomst	0%	17%	3%	17%	9%
Bedrijf ouders/echtgenoot	2%	0%	0%	0%	0%
Eigen bedrijf	2%	0%	0%	0%	0%
Totaal n (=100%)	44	65	64	42	215

Aanstelling

Aan de werkzame personen, behoudens degenen die meewerken in het bedrijf van ouders/echtgenoot of

een eigen bedrijf hebben, is tevens gevraagd naar het soort aanstelling die men heeft. Tabel 5.5 geeft een indicatie van het vaste of tijdelijke karakter van de arbeidsovereenkomst, en daarmee van de werkzekerheid. De tabel laat zien dat de meeste ex-cursisten van de bouw- en metaalopleidingen in een vaste baan of in de proeftijd voor een vaste baan werken. Ex-cursisten van de administratieve- en montage-/onderhoudsopleidingen daarentegen blijken in meerderheid in tijdelijke banen werkzaam te zijn.

Tabel 5.5
Soort aanstelling, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Tijdel. via uitzendbureau	23%	2%	13%	16%	12%
Tijdel. bij werkgever ≤1 jaar	37%	14%	13%	33%	22%
Tijdel. bij werkgever > 1	9%	23%	11%	14%	15%
Vaste baan, proeftijd vaste baan	30%	61%	63%	37%	51%
Totaal n (=100%)	43	64	63	43	213

Hoewel de geënquêteerde ex-cursisten van Centra Vakopleiding met 51% ongeveer even vaak een vaste baan hebben als schoolverlaters van het LBO (53% vaste banen), werken zij minder vaak in vaste banen dan schoolverlaters van het KMBO (66% vaste banen) en het MBO, met 69% vaste banen (Van Smoorenburg, et al, 1994, blz. 48). Dit laat onverlet dat de onderzochte ex-cursisten van de Zuidlimburgse Centra Vakopleiding beduidend vaker een vaste baan hebben gekregen dan de ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Technische beroepen (29% vaste banen) en de ex-cursisten van het Centrum Vakopleiding voor Administratieve Beroepen (19% vaste banen) in de RBA-regio West Utrecht (De Koning, Zandvliet, Van Bokhoven, Olieman, 1993, blz. 29).

5.3 Oordeel over de baan

Oordeel over de aansluiting opleiding-baan

In de enquête is aan de betaald werkende ex-cursisten de vraag voorgelegd hoe zij de aansluiting tussen de gevolgde opleiding bij het Centrum Vakopleiding en hun huidige baan beoordelen. Tabel 5.6 laat zien dat de meesten (circa tweederde) vinden dat hun huidige baan voldoende of goed aansluit bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben genoten. Ex-cursisten van metaalopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen zijn wat dit betreft wat kritischer. Zij vinden wat vaker dat de aansluiting tussen hun opleiding en hun baan slecht is. Dit is niet zo verwonderlijk aangezien zij minder vaak dan ex-cursisten van administratieve opleidingen en bouwopleidingen in de 'eigen' sector terechtkomen (zie tabel 4.9).

Tabel 5.6
Oordeel over de aansluiting van het Centrum Vakopleiding en de baan, naar opleidingssector (%)

	Administratie	Bouw	Metaal	Onderhoud	Totaal (%)
Goed	45%	43%	35%	36%	40%
Voldoende	25%	30%	32%	23%	28%
Matig	20%	25%	7%	20%	18%
Slecht	9%	3%	26%	20%	15%
Totaal (n=100%)	44	61	57	44	206

Potentiële baanmobiliteit

Een indicatie voor de vraag hoe degenen die op het moment van enquêteren betaald werken hun baan beoordelen, wordt gevormd door het al dan niet zoeken naar ander werk. Met betrekking tot betaald werkenden die op zoek zijn naar ander werk kan, in arbeidsmarkttermen, worden gesproken van potentiële baanmobiliteit.

Tabel 5.7 schetst de omvang van de potentiële baanmobiliteit. Hierin komt naar voren dat een kwart van alle betaald werkenden op zoek is naar een andere baan. Bij de bevinding dat ex-cursisten van administratieve opleidingen vaker dan ex-cursisten van technische opleidingen een andere baan aan het zoeken zijn, kan een rol spelen dat degenen met een administratieve opleiding relatief vaak tijdelijke uitzendbaantjes hebben (zie tabel 5.5).

Tabel 5.7
Potentiële baanmobiliteit, naar opleidingssector (%)

Ja	42%	27%	19%	25%	27%
Nee	58%	73%	81%	75%	73%
Totaal (n=100%)	45	67	64	40	216

Vergeleken met schoolverlaters van het reguliere onderwijs zijn ex-cursisten van Centra Vakopleiding iets vaker op zoek naar een andere baan. Zo bedraagt het percentage werkende schoolverlaters die ander werk zoeken bij het LBO 12%, bij het KMBO 19% en bij het MBO 18% (Van Smoorenburg, et al, 1994, blz. 38).

5.4 Samenvatting

De overgrote meerderheid van de betaald werkende respondenten werkt (al dan niet via een uitzendbureau) in loondienst. Circa een tiende (9%) heeft een leer-werkovereenkomst en eveneens circa een tiende (8%) is werkzaam in een werkervaringsproject. Vooral ex-cursisten van de opleidingssectoren bouw en montage/onderhoud hebben relatief vaak een leer-werkovereenkomst. Daarnaast werken ex-cursisten van bouwopleidingen relatief vaak in werkervaringsprojecten, en ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen als oproepkracht of met een nul-urencontract.

De meeste ex-cursisten van de bouw- en metaalopleidingen hebben een vaste baan of werken in de proeftijd voor een vaste baan. Ex-cursisten van de administratieve- en montage-/onderhoudsopleidingen hebben daarentegen meestal tijdelijke banen.

Circa tweederde vindt dat de huidige baan voldoende of goed aansluit bij de opleiding die men aan het Centrum Vakopleiding heeft genoten. Ex-cursisten van metaalopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen zijn wat dit betreft wat kritischer. Zij zijn dan ook minder vaak dan ex-cursisten van administratieve opleidingen en bouwopleidingen in de 'eigen' sector terecht gekomen. Overigens is een kwart van alle betaald werkenden op zoek naar een andere baan. Ex-cursisten van administratieve opleidingen zijn het vaakst een andere baan aan het zoeken, wellicht omdat zij relatief vaak tijdelijke uitzendbaantjes hebben.

De belangrijkste beroepen voor ex-cursisten van administratieve opleidingen zijn: lager administratief employe (belangrijkste taken: licht administratief werk en typen/tekstverwerken) en assistent boekhoud(st)er (belangrijkste taken: financiële administratie en boekhouden). Ex-cursisten van deze

opleidingen komen vaak in overheidsdienst terecht.

Voor ex-cursisten van bouwopleidingen zijn de belangrijkste beroepen: huisschilder (belangrijkste taken: hout- en metaalschilderen), bouwvaktimmerman (belangrijkste taken: bouwtimmeren en betontimmeren) en tegelzetter (belangrijkste taken: voegen en nieuwbouwmetselen). Ex-cursisten van deze opleidingssector werken vaak bij aannemersbedrijven en schilders-/glazenmakersbedrijven.

Constructiebankwerker (belangrijkste taken: constructiebankwerken en MIG/MAG-plaatlassen) en metaallasser (belangrijkste taken: MIG/MAG-plaatlassen en TIG-lassen-RVS) zijn de belangrijkste beroepen voor ex-cursisten van metaalopleidingen. Constructiewerkplaatsen vormen voor hen de belangrijkste werkplek.

Ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen komen het vaakst terecht in elektrotechnische installatiebedrijven en werken het vaakst als elektriciens-installateur bouwnijverheid met als belangrijkste taken: electromontage industrie en -woningbouw.

6 Samenvatting

6.1 Inleiding (hoofdstuk 1)

In opdracht van het RBA Zuid-Limburg en in overleg met de desbetreffende Centra Vakopleiding is het ROA begin 1993 gestart met een onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van ex-cursisten die tussen 1 mei 1992 en 1 mei 1993 de 'reguliere' opleidingen van de drie Centra Vakopleiding in Zuid-Limburg (Geleen, Heerlen en Maastricht) gediplomeerd of ongediplomeerd hebben verlaten. Het gaat om 672 ex-cursisten, waarvan 390 voor analyse bruikbare vragenlijsten zijn binnengekomen. Dit komt neer op een respons van 58%.

6.2 Kenmerken respondenten (hoofdstuk 2)

Op grond van de kenmerken van de ex-cursisten kan bij de drie onderzochte Centra Vakopleiding een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds het administratieve Centrum Vakopleiding en anderzijds de twee technische Centra. Vergeleken met ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding zijn ex-cursisten van het administratieve Centrum vaker van het vrouwelijk geslacht, gemiddeld ouder, en doorgaans hoger opgeleid voordat zij de opleiding gaan volgen. Tegenover hun hoger opleidingsniveau staat dat ex-administratieve cursisten minder vaak een vooropleiding hebben gevolgd die qua vakrichting aansluit bij die van hun opleiding aan het Centrum, en dat de sector waarin zij vroeger hebben gewerkt minder vaak aansluit bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding. Met andere woorden, bij ex-cursisten van het administratieve Centrum is vaker sprake van omscholing dan bij ex-cursisten van de technische Centra, waarbij vaker sprake is van bijscholing. Bij de bevinding dat bij ex-cursisten van administratieve opleidingen vaker sprake is van omscholing dient te worden bedacht dat deze categorie ex-cursisten langer dan anderen werkloos is geweest in de twee jaar voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding. Wat het aandeel van allochtonen en arbeidsongeschikten betreft, is er geen verschil tussen ex-cursisten van administratieve opleidingen en ex-cursisten van technische opleidingen. Beide groepen bestaan voor het overgrote deel uit arbeidsgeschikte Nederlanders. Evenmin verschillen beide opleidingssectoren wat betreft de mate waarin zij beschikken over vroegere werkervaring. Zo'n driekwart beschikt over eerdere werkervaring, die gemiddeld gedurende 6,7 jaar is opgedaan.

6.3 Opleiding (hoofdstuk 3)

Men kiest voor een opleiding aan een Centrum Vakopleiding om een grotere kans op werk te krijgen, omdat men graag een diploma wil hebben of omdat men het prettig vindt om te leren.

Bijna tweederde van de respondenten heeft de opleiding voltooid. De kans om het Centrum Vakopleiding te voltooien blijkt samen te hangen met het niveau van de genoten vooropleiding en de tijd die men vóór de opleiding werkloos is geweest. Hoger opgeleiden die slechts kort werkloos zijn geweest, hebben een grotere kans om de eindstreep van het Centrum Vakopleiding te halen dan lager opgeleide aspirant-cursisten die lang werkloos zijn geweest.

Medische argumenten worden het vaakst genoemd als reden om de opleiding niet af te maken. Daarnaast worden de moeilijkheidsgraad van de opleiding, persoonlijke redenen en gebrek aan motivatie tamelijk vaak naar voren gebracht als reden om voortijdig af te haken.

Terugblikkend op hun opleiding zijn de bevroagde ex-cursisten voorstander van het opnemen van meer theorie en meer praktijkopdrachten in de opleiding en van een verlenging van de opleidingsduur.

Daarnaast willen zij dat het Centrum Vakopleiding zorgt voor meer bemiddeling bij het zoeken naar een baan en meer sollicitatietraining geeft. Ex-cursisten van administratieve vakopleidingen zijn sterker dan ex-cursisten van technische vakopleidingen voorstander van het opnemen van meer praktijkopdrachten in de opleiding en van een verlenging van de opleidingsduur. Echter, in tegenstelling tot ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding wensen de ex-cursisten van administratieve vakopleidingen minder theorie in de opleiding.

6.4 Arbeidsmarktpositie na de opleiding (hoofdstuk 4)

Het Arbeidsbureau, uitzendbureaus en advertenties zijn de drie belangrijkste kanalen die ex-cursisten hanteren bij het zoeken werk. Het Arbeidsbureau ontplooit bij 44% van de ex-cursisten additionele activiteiten om hen na het Centrum Vakopleiding aan werk te helpen. In de meeste gevallen wijst Arbeidsbureau ex-cursisten op vacatures. Een op iedere acht ex-cursisten wordt door het Arbeidsbureau aan werk geholpen, hetzij in de vorm van een baan hetzij in de vorm van een werkervaringsproject. Drie procent heeft kunnen deelnemen aan een door het Arbeidsbureau georganiseerde sollicitatieclub. Het Arbeidsbureau roept 45% van alle ex-cursisten die na de opleiding gedurende langere of kortere tijd werkloos zijn geweest op voor een gesprek. Ongeveer tweederde van de gesprekken vinden binnen een maand na verlaten van het Centrum Vakopleiding plaats. Verder is naar voren gekomen dat Centra Vakopleiding zich niet beperken tot het verzorgen van opleidingen, maar hun cursisten ook helpen bij het krijgen van werk. Dit gebeurt vooral via stage en verwijzing naar vacante banen.

De wijze waarop de arbeidsmarktintrede na het verlaten van het Centrum Vakopleiding verloopt, hangt samen met enkele persoonskenmerken en het arbeidsverleden, alsmede met de opleidingsrichting die aan het Centrum Vakopleiding wordt gevolgd en het resultaat waarmee men het Centrum Vakopleiding verlaat.

Persoonskenmerken

Hoewel ouderen meer moeite blijken te hebben om werk te vinden, hebben zij evenveel kans als jongeren dat het gevonden werk qua sector aansluit bij de gevolgde Centrum Vakopleiding. Vergeleken met volledig arbeidsgeschikten hebben verminderd arbeidsgeschikten weliswaar een kleinere kans om werk te vinden, maar een grotere kans dat het werk qua sector aansluit bij de gevolgde opleiding.

Arbeidsverleden

Naarmate men vroeger gedurende een langere periode heeft gewerkt, heeft men een grotere kans om na de opleiding werk te vinden. Wordt als criterium voor het succes van de opleiding gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden in de sector waarvoor de desbetreffende vakopleiding beoogt op te leiden, dan blijken bijscholers succesrijker te zijn dan mensen zonder vroegere werkervaring.

Opleidingssector

Bij ex-cursisten van administratieve opleidingen blijkt de arbeidsmarktintrede moeizamer te verlopen dan bij ex-cursisten van technische opleidingen, die na het Centrum Vakopleiding beduidend vaker (meteen) werk vinden, gedurende langere tijd hebben gewerkt, minder vaak werkloos worden en waarbij eventuele werkloosheid doorgaans korter duurt dan bij degenen die een administratieve opleiding hebben gevolgd. Ex-cursisten die de opleiding aan het Centrum Vakopleiding hebben voltooid, doen het wat de arbeidsmarktintrede betreft beter dan afhakers. Dit maakt de relatief slecht verlopende arbeidsmarktintrede van administratieve ex-cursisten des te pregnanter, aangezien het aandeel van voltooiers bij de administratieve opleidingssector beduidend hoger ligt dan bij de technische opleidingssectoren. Overigens zijn verschillen in werkloosheid tussen de ex-cursisten van de vier opleidingssectoren zo'n zes tot twaalf maanden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding grotendeels weggeëbd. Op het moment van enquêteren is ruim eenderde (37%) van de respondenten die tot de beroepsbevolking behoren werkloos.

Het werkloosheidsaandeel onder ex-cursisten bedraagt dan bij de administratieve opleidingen 39%, bij de metaalopleidingen 37%, bij de opleidingssector montage/onderhoud eveneens 37% en bij de bouwopleidingen 36%.

Bij de opleidingssectoren bouw en administratie blijkt vaker dan bij de opleidingssectoren metaal en onderhoud/montage het arbeidsmarktsegment waarvoor de opleiding beoogt voor te bereiden aan te sluiten bij de gevolgde opleiding: ex-cursisten van administratieve opleidingen en vooral bouwopleidingen blijken vaker in de 'eigen' sector terecht te komen dan ex-cursisten van metaalopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen. Wanneer naast de gevolgde opleidingssector echter rekening wordt gehouden met andere kenmerken, dan blijkt het voor de kans dat het gevonden werk qua sector aansluit op het Centrum Vakopleiding niet uit te maken welke opleiding aan het Centrum Vakopleiding is gevolgd.

Opleidingsresultaat

Gebleken dat cursisten die de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooien niet alleen een grotere kans dan voortijdige beëindigers hebben om werk te vinden maar ook een grotere kans dat dit werk qua sector aansluit op de opleiding die men aan het Centrum Vakopleiding heeft gevolgd. Overigens bedraagt het werkloosheidsaandeel onder voortijdige beëindigers die tot de beroepsbevolking behoren op het moment van de enquête maar liefst 54%. Dit is beduidend hoger dan onder voltooiers (werkloosheidsaandeel: 29%).

6.5 Baankenmerken (hoofdstuk 5)

De overgrote meerderheid van de betaald werkende respondenten werkt (al dan niet via een uitzendbureau) in loondienst. Circa een tiende (9%) heeft een leer-werkovereenkomst en eveneens circa een tiende (8%) is werkzaam in een werkervaringsproject. Vooral ex-cursisten van de opleidingssectoren bouw en montage/onderhoud hebben relatief vaak een leer-werkovereenkomst. Daarnaast werken ex-cursisten van bouwopleidingen relatief vaak in werkervaringsprojecten, en ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen als oproepkracht of met een nul-urencontract.

De meeste ex-cursisten van de bouw- en metaalopleidingen hebben een vaste baan of werken in de proeftijd voor een vaste baan. Ex-cursisten van de administratieve- en montage-/onderhoudsopleidingen hebben daarentegen meestal tijdelijke banen.

Circa tweederde vindt dat de huidige baan voldoende of goed aansluit bij de opleiding die men aan het Centrum Vakopleiding heeft genoten. Ex-cursisten van metaalopleidingen en montage-/onderhoudsopleidingen zijn wat dit betreft wat kritischer. Zij zijn dan ook minder vaak dan ex-cursisten van administratieve opleidingen en bouwopleidingen in de 'eigen' sector terecht gekomen. Overigens is een kwart van alle betaald werkenden op zoek naar een andere baan. Ex-cursisten van administratieve opleidingen zijn het vaakst een andere baan aan het zoeken, wellicht omdat zij relatief vaak tijdelijke uitzendbaantjes hebben.

De belangrijkste beroepen voor ex-cursisten van administratieve opleidingen zijn: lager administratief employe (belangrijkste taken: licht administratief werk en typen/tekstverwerken) en assistent boekhoud(st)er (belangrijkste taken: financiële administratie en boekhouden). Ex-cursisten van deze opleidingen komen vaak in overheidsdienst terecht.

Voor ex-cursisten van bouwopleidingen zijn de belangrijkste beroepen: huisschilder (belangrijkste taken: hout- en metaalschilderen), bouwvaktimmerman (belangrijkste taken: bouwtimmeren en betontimmeren) en tegelzetter (belangrijkste taken: voegen en nieuwbouwmetselen). Ex-cursisten van deze opleidingssector werken vaak bij aannemersbedrijven en schilders-/glazenmakersbedrijven.

Constructiebankwerker (belangrijkste taken: constructiebankwerken en MIG/MAG-plaatlassen) en metaallasser (belangrijkste taken: MIG/MAG-plaatlassen en TIG-lassen-RVS) zijn de belangrijkste beroepen voor ex-cursisten van metaalopleidingen. Constructiewerkplaatsen vormen voor hen de belangrijkste werkplek.

Ex-cursisten van montage-/onderhoudsopleidingen komen het vaakst terecht in elektrotechnische installatiebedrijven en werken het vaakst als elektriciens-installateur bouwnijverheid met als belangrijkste taken: electromontage industrie en -woningbouw.

Resumé

Resumerend, zijn in het onderzoek grote verschillen naar voren gekomen tussen ex-cursisten van administratieve opleidingen en ex-cursisten van technische opleidingen. Vergeleken met ex-cursisten van technische opleidingen zijn ex-cursisten van het administratieve Centrum vaker van het vrouwelijk geslacht, gemiddeld ouder, vaker en langer werkloos voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding, en doorgaans hoger opgeleid voordat zij de opleiding gaan volgen. Wat de opleiding betreft, blijkt bij ex-cursisten van het administratieve Centrum vaker sprake te zijn van omscholing en bij ex-cursisten van de technische Centra van bijscholing. Ex-cursisten van administratieve vakopleidingen zijn sterker dan ex-cursisten van technische vakopleidingen voorstander van het opnemen van meer praktijkopdrachten in de opleiding en van een verlenging van de opleidingsduur. Echter, in tegenstelling tot ex-cursisten van de technische Centra Vakopleiding wensen de ex-cursisten van administratieve vakopleidingen minder theorie in de opleiding.

Bijna tweederde van de respondenten heeft de opleiding voltooid. De kans om het Centrum Vakopleiding te voltooien blijkt niet alleen samen te hangen met het niveau van de genoten vooropleiding maar ook met de duur van de werkloosheid vóór de opleiding. Hoger opgeleide aspirant-cursisten die slechts kort werkloos zijn geweest, hebben de grootste kans om de eindstreep van het Centrum Vakopleiding te halen.

Medische argumenten worden het vaakst genoemd als reden om de opleiding niet af te maken. Daarnaast worden de moeilijkheidsgraad van de opleiding, persoonlijke redenen en gebrek aan motivatie tamelijk vaak naar voren gebracht als reden om voortijdig af te haken.

Na het verlaten van het Centrum Vakopleiding blijkt de arbeidsmarktintrede bij ex-cursisten van administratieve opleidingen moeizamer te verlopen dan bij ex-cursisten van technische opleidingen, die na het Centrum Vakopleiding beduidend vaker (meteen) werk vinden, gedurende langere tijd hebben gewerkt, minder vaak werkloos worden en waarbij eventuele werkloosheid doorgaans korter duurt dan bij degenen die een administratieve opleiding hebben gevolgd.

Als criterium voor het succes van scholing middels Centra Vakopleiding is in dit onderzoek eerst gekeken naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na het Centrum Vakopleiding werk te vinden en vervolgens naar het aandeel van ex-cursisten die er in slagen om na de opleiding werk te vinden in de sector waarvoor de desbetreffende vakopleiding beoogt op te leiden. Wat het eerste criterium betreft, is gebleken dat de meeste (83%) respondenten er na het verlaten van het Centrum Vakopleiding in zijn geslaagd om voor kortere of langere tijd werk te vinden. Het Arbeidsbureau, uitzendbureaus en advertenties zijn de drie belangrijkste kanalen die ex-cursisten hanteren bij het zoeken werk. De kans om ná het Centrum Vakopleiding werk te vinden is groter wanneer men vóór de opleiding gedurende langere tijd werkervaring heeft opgedaan, wanneer men kiest voor een opleiding in de sector metaal en wanneer

men de opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooit. Ouderen en verminderd arbeidsgeschikten blijken het daarentegen moeilijker te hebben om na de opleiding werk te krijgen.

Op het moment van de enquête, dit wil zeggen 6 tot 13 maanden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding, is ruim een derde (37%) van de respondenten die tot de beroepsbevolking behoren, werkloos. Voortijdige beëindigers die tot de beroepsbevolking behoren, zijn met een werkloosheidsaandeel van maar liefst 54% beduidend vaker werkloos dan voltooiers, waarbij het werkloosheidsaandeel onder degenen die tot de beroepsbevolking behoren 29% bedraagt.

Van de ex-cursisten die werk hebben gevonden, is de meerderheid (68%) terecht gekomen in de sector waarvoor de desbetreffende vakopleiding beoogt op te leiden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat circa tweederde van de betaald werkende respondenten vindt dat de huidige baan voldoende of goed aansluit bij de opleiding die men aan het Centrum Vakopleiding heeft genoten. Gebleken is dat ex-cursisten een significant grotere kans hebben dat hun werk qua sector aansluit bij de opleiding die zij aan het Centrum Vakopleiding hebben gevolgd, wanneer zij de opleiding hebben voltooid en zijn bijgeschoold in dezelfde richting als hun vooropleiding en hun vroegere werkervaring. Ook is gebleken dat verminderd arbeidsgeschikten een grotere kans op qua sector passend werk hebben.

Literatuur

Arbeidsvoorziening (1992), *Jaarverslag '91*, Rijswijk.

Arbeidsvoorziening (1993), *Scholing voor werk. Opleidingen van Arbeidsvoorziening*, Rijswijk.

Centraal Bureau voor de Statistiek (1982), *Standaard bedrijfsindeling bedrijfsstelling 1978*, CBS.

Centraal Bureau voor de Statistiek (1984), *Beroepenclassificatie 1984*, CBS, Voorburg.

Koning, J. de, C.Th. Zandvliet, E.F. van Bokhoven, R. Olieman (1993), *Effectiviteit scholing in de RBA-regio West-Utrecht*, Rijswijk.

Ramaekers, G.W.M., M.S.M. van Smoorenburg (1993), *Effect van het centrum vakopleiding op de arbeidsmarktpositie van ex-cursisten. Interim-verslag d.d. 28-09-1993*, ROA, Maastricht.

Smoorenburg, M.S.M. van, R.K.W. van der Velden, P.J.E. van de Loo, M.H. Wieling (1994), *Schoolverlaters op de arbeidsmarkt. De uitstroom en bestemming van het schooljaar 1991-1992*, LDC, Leeuwarden.

Bijlage 1 Definitie van variabelen in de schattingen

1. Te verklaren variabelen

Voltooien CV

0 opleiding aan het Centrum Vakopleiding voortijdig beëindigd

1 opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooid

Werken na CV

0 (nog) geen werk gevonden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding

1 wel werk gevonden na het verlaten van het Centrum Vakopleiding

Aansluitend werk na CV

0 na de opleiding gevonden werk sluit qua sector niet aan bij Centrum Vakopleiding

1 na de opleiding gevonden werk sluit qua sector wel aan bij Centrum Vakopleiding

2. Verklarende variabelen

Arbeidsongeschikt

0 niet (geheel of gedeeltelijk) arbeidsongeschikt

1 wel geheel of gedeeltelijke arbeidsongeschikt

Leeftijd

leeftijd in jaren op moment van enquêteren

Man

0 vrouw

1 man

Aansluitende vooropleiding

0 vooropleiding sluit qua richting niet aan bij Centrum Vakopleiding

1 vooropleiding sluit qua richting wel aan bij Centrum Vakopleiding

Niveau vooropleiding

1 beschikt niet over het diploma van een vooropleiding

2 hoogste met diploma voltooide vooropleiding is LBO, MULO, MAVO of HAVO

3 hoogste met diploma voltooide vooropleiding is KMBO, primair- of voortgezet leerlingwezen

4 hoogste met diploma voltooide vooropleiding is MBO, VWO of HBS

5 hoogste met diploma voltooide vooropleiding is HBO of WO

Geen werkervaring vóór CV (referentie)

0 wel werkervaring opgedaan vóór het Centrum Vakopleiding

1 geen werkervaring opgedaan vóór het Centrum Vakopleiding

Niet-aansl. werk vóór CV

0 werkervaring vóór de opleiding sluit aan bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding

1 werkervaring vóór de opleiding sluit niet aan bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding

Aansluitend werk vóór CV

0 werkervaring vóór de opleiding sluit niet aan bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding

1 werkervaring vóór de opleiding sluit wel aan bij de opleidingssector van het Centrum Vakopleiding

Duur werkervaring vóór CV

Duur van de werkervaring, opgedaan vóór het Centrum Vakopleiding, in maanden

Duur werkloosheid vóór CV

Aantal maanden werkloosheid in de twee jaar voorafgaand aan het Centrum Vakopleiding

Dwang-motivatie

0 niet, min of meer gedwongen door het Arbeidsbureau naar het Centrum Vakopleiding gegaan

1 min of meer gedwongen door het Arbeidsbureau naar het Centrum Vakopleiding gegaan

Leer-motivatie

0 niet naar het Centrum Vakopleiding gegaan omdat leren prettig is

1 naar het Centrum Vakopleiding gegaan omdat leren prettig is

Administratie (referentie)

0 geen administratieve opleiding gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

1 wel administratieve opleiding gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

Bouw

0 geen bouwopleiding gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

1 wel bouwopleiding gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

Metaal

0 geen metaalopleiding gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

1 wel metaalopleiding gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

Onderhoud/montage

0 geen opleiding onderhoud/montage gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

1 wel opleiding onderhoud/montage gevolgd aan het Centrum Vakopleiding

Voltooien CV

0 opleiding aan het Centrum Vakopleiding voortijdig beëindigd

1 opleiding aan het Centrum Vakopleiding voltooid

Zoektijd na CV

Aantal maanden tussen het verlaten van het Centrum Vakopleiding en het moment van enquêteren.

Vul uw antwoord op de stippelijntjes in of kruis een hokje aan. Het kan zijn dat u een aantal vragen niet hoeft in te vullen. Let daarom goed op naar welke vraag u wordt doorgestuurd. Bij de meeste vragen mag u maar één antwoord geven. Als u meer antwoorden mag invullen, hebben wij dit bij de vraag gezet.

ALGEMEEN

1.	Wat is uw geboortedatum?	: 19....	6 - 11
2.	Hoe is uw huishouden samengesteld?	☐ gehuwd/samenwonend met kinderen
☐ gehuwd/samenwonend zonder kinderen
☐ alleenstaand met kinderen
☐ alleenstaand zonder kinderen
☐ thuiswonend
☐ overig	12
3a.	Van welke vooropleiding(en) heeft u een diploma?
(meer antwoorden mogelijk!)	☐ geen diploma behaald
☐ lts
☐ andere lagere beroepsopleiding (bijv. leao, las)
☐ kmbo
☐ primair leerlingwezen
☐ voortgezet leerlingwezen
☐ mts
☐ andere middelbare beroepsopleiding (bijv. meao, mds)
☐ mavo/havo/mulo
☐ vwo/hbs
☐ hbo/universitair onderwijs	13 - 23
3b.	Welke vakrichting heeft u binnen deze vooropleiding gedaan?
(meer antwoorden mogelijk!) | ☐ niet van toepassing
☐ bouw-richting
☐ metaal-richting
☐ montage/onderhoud-richting
☐ administratieve richting
☐ andere richting, namelijk.....
..... | 24 - 28

29 - 48 |

DE PERIODE VOOR DEELNAME AAN HET CENTRUM VAKOPLEIDING

4a.	Heeft u een baan gehad, voordat u bij het Centrum Vakopleiding begon?
(minstens 12 uur per week!)	☐ ja (ga door met vraag 4b)
☐ nee (ga door met vraag 5)	49
4b.	Hoe lang heeft u in totaal gewerkt voordat u bij het Centrum Vakopleiding begon?	:jaar enmaand(en)	50 - 53
4c.	Waar heeft u gewerkt, voordat u bij het Centrum Vakopleiding begon?
(meer antwoorden mogelijk!) | ☐ in de Bouw
☐ in de Metaal
☐ in de Montage/Onderhoud
☐ in de Administratie
☐ ergens anders, namelijk.....
..... | 54 - 58

59 - 78 |
| 5. | Hoe lang bent u werkloos geweest, in de twee jaar vóór het Centrum Vakopleiding? | : jaar enmaand(en)
(vul 0 in wanneer u niet werkloos bent geweest) | 79 - 81 |

6.	Was u arbeidsongeschikt toen u bij het Centrum Vakopleiding begon?	☐ nee ☐ ja, voor% arbeidsongeschikt	82 83 - 85
7.	Waarom bent u naar het Centrum Vakopleiding gegaan? (meer antwoorden mogelijk!)	☐ ik werd min of meer gedwongen door het Arbeidsbureau ☐ mijn familie, vrienden of kennissen drongen er op aan ☐ met deze opleiding zou ik meer kunnen gaan verdienen ☐ met deze opleiding zou ik gemakkelijker een baan kunnen vinden ☐ het was een mogelijkheid om een diploma te krijgen ☐ ik vond het prettig om te leren ☐ anders, namelijk.....	86 - 92 93 - 133

HET OPLEIDINGSRESULTAAT

8a.	Heeft u het certificaat/ getuigschrift van het Centrum Vakopleiding behaald?	☐ ja (ga door met vraag 9a) ☐ nee (ga door met vraag 8b)	134
8b.	Zo nee, waarom heeft u de opleiding bij het Centrum Vakopleiding niet afgemaakt? (meer antwoorden mogelijk!)	☐ ik kon een baan krijgen ☐ om persoonlijke redenen (verhuizing, financieel enz.) ☐ om medische redenen ☐ ik was niet meer gemotiveerd ☐ ik had moeite met de theorie ☐ ik had moeite met de praktijk-opdrachten ☐ vanwege de opleiding (slechte begeleiding, slecht cursusmateriaal) ☐ vanwege problemen met docenten of andere cursisten ☐ vanwege een andere reden, namelijk.....	135 - 143 144 - 183

DE PERIODE DIRECT NA HET CENTRUM VAKOPLEIDING

9a.	Wat heeft u zelf allemaal gedaan om direct na het Centrum Vakopleiding een baan te vinden? (meer antwoorden mogelijk!)	☐ geschreven op advertenties ☐ open sollicitaties geschreven ☐ familie, vrienden of kennissen ingeschakeld ☐ ingeschreven bij het Arbeidsbureau ☐ deelgenomen aan een sollicitatieclub ☐ ingeschreven bij een uitzendbureau ☐ zelf naar werkgevers toegestapt ☐ werkgevers opgebeld ☐ hoefde niets te doen, want mij werd meteen een baan aangeboden ☐ iets anders	184 - 193
9b.	Wat heeft het arbeidsbureau allemaal voor u gedaan na het Centrum vakopleiding? (meer antwoorden mogelijk!)	☐ heeft niets gedaan ☐ mij gewezen op vacatures ☐ ervoor gezorgd dat ik een baan kreeg ☐ mij laten deelnemen in een sollicitatieclub ☐ mij een werkervaringsproject aangeboden ☐ anders, namelijk.....	194 - 199 200 - 239
9c.	Heeft het arbeidsbureau u na afloop van het Centrum Vakopleiding opgeroepen voor een gesprek?	☐ ja (ga door met vraag 9d) ☐ nee (ga door met vraag 9e)	240

9d.	Zo ja, wanneer heeft het Arbeidsbureau u voor het eerst opgeroepen voor een gesprek?	☐ binnen twee weken na het Centrum Vakopleiding ☐ tussen twee en vier weken na het Centrum Vakopleiding ☐ tussen vier en zes weken na het Centrum Vakopleiding ☐ meer dan 6 weken na het Centrum Vakopleiding	241
9e.	Wat heeft het Centrum Vakopleiding voor u gedaan om een baan te vinden? (slechts één antwoord mogelijk!)	☐ heeft niets gedaan ☐ heeft mij gewezen op een baan die ik kon krijgen ☐ heeft mij via de stage aan een baan geholpen ☐ anders, namelijk.....	242 243 - 262
10a.	Bent u na het Centrum Vakopleiding werkloos geweest?	☐ ja (ga door met vraag 10b) ☐ nee (ga door met vraag 10d)	263
10b.	Hoe lang bent u werkloos geweest voordat u de eerste baan kreeg?	: maanden	264 - 265
10c.	Hoe lang bent u na het Centrum Vakopleiding in totaal werkloos geweest?	: maanden	266 - 267
10d.	Hoe lang heeft u na het verlaten van het Centrum Vakopleiding in totaal gewerkt?	: maanden	268 - 269
10e.	Waar heeft u na verlaten van het Centrum Vakopleiding gewerkt? (meer antwoorden mogelijk!)	☐ in de Bouw ☐ in de Metaal ☐ in de Montage/Onderhoud ☐ in de Administratie ☐ ergens anders, namelijk.....	270 - 274 275 - 294
10f.	Hoeveel banen heeft u na het Centrum Vakopleiding gehad? (tel uw huidige baan mee)	: ... banen	295
11a.	Wat is op dit moment uw voornaamste bezigheid? (slechts één antwoord mogelijk!)	☐ betaald werk (minstens 12 uur per week) (ga door met vraag 11c) ☐ militaire dienst of vervangende dienst (ga door met vraag 16a) ☐ scholier, student (ga door met vraag 11b) ☐ stage (ga door met vraag 11b) ☐ leerlingwezen (ga door met vraag 11b) ☐ werkloos (ga door met vraag 11b) ☐ onbetaald werk (ga door met vraag 11b) ☐ huishouden (ga door met vraag 11b) ☐ arbeidsongeschikt (ga door met vraag 11b) ☐ iets anders, namelijk.....(ga door met vraag 11b)	296-297 298-316
11b.	Heeft u ook nog betaald werk?	☐ ja (ga door met vraag 11c) ☐ nee (ga door met vraag 16a)	317
11c.	Zo ja, hoeveel uur werkt u per week?	: uur per week (tel bij meer dan één baan, de uren bij elkaar op)	318-319

De volgende vragen moet u invullen wanneer u een baan heeft.

UW HUIDIGE BAAN

Heeft u méér dan 1 baan, dan gelden de vragen 12a tot en met 15 voor de baan waarin u de meeste uren werkt.

- 12a. In wat voor dienstverband werkt u?
- ☐ loondienst (ook via uitzendbureau) *(ga naar 12b)*
 - ☐ oproepkracht of nul-urencontract *(ga naar 12b)*
 - ☐ werkervaringsproject *(ga naar 12b)*
 - ☐ leer-werkovereenkomst *(ga naar 12b)*
 - ☐ ik werk mee in bedrijf van ouders of echtgenoot *(ga naar 13a)*
 - ☐ ik heb mijn eigen bedrijf *(ga naar 13a)*
- 320
- 12b. Wat voor aanstelling heeft u?
- ☐ tijdelijk werk via een uitzendbureau
 - ☐ tijdelijk werk bij werkgever (1 jaar of korter)
 - ☐ tijdelijk werk bij werkgever (langer dan 1 jaar)
 - ☐ vaste baan of proeftijd voor een vaste baan
- 321
- 13a. Bij welk bedrijf of organisatie werkt u?
- Naam:..... 322 - 346
- Vestigingsplaats:..... 347 - 366
- 13b. Wat voor soort bedrijf of organisatie is dit?
(bijv. aannemersbedrijf, dakdekkersbedrijf)
- : 367 - 370
- 14a. Hoe heet het beroep of de functie die u heeft? (bijvoorbeeld metselaar, timmerman, stukadoor)
- : 371 - 374
- 14b. Welke werkzaamheden verricht u allemaal in uw huidige baan?
Kruis **alle** werkzaamheden aan die u verricht!
- 375 - 402
☐ machinaal houtbewerken	☐ cementvloerleggen	☐ glaszetten
☐ bouwtimmeren	☐ voegen	☐ onderhoudswerkzaamheden
☐ werkplaatstimmeren	☐ tegelzetten	☐ hout schilderen
☐ betontimmeren	☐ stukadoren	☐ metaal schilderen
☐ interieurbouw	☐ betonreparatie	☐ wandafwerking
☐ meubelmaken	☐ spackspuiten	☐ behangen
☐ dakdekken	☐ gevelisolatie	☐ woningstofferen
☐ steigerbouwen	☐ gipsspuiten	☐
☐ nieuwbouwmetselen	☐ gevelreinigen	
☐ onderhoudsmetselen	☐ straatmaken	
- 403 - 432
15. Hoe vindt u de aansluiting tussen de opleiding bij het Centrum Vakopleiding en uw huidige baan?
- ☐ goed
 - ☐ voldoende
 - ☐ matig
 - ☐ slecht
- 433

TOT SLOT

De volgende vragen zijn voor iedereen bestemd.

16a.	Bent u actief op zoek naar een
(andere) baan?	☐ ja
☐ nee	434
16b.	Staat u bij het Arbeidsbureau
ingeschreven?	☐ ja
☐ nee	435
17.	Hoeveel uur per week zou u willen
werken?	: per week	436 - 437
18.	Wat zou u aan het Centrum
Vakopleiding veranderd willen
zien?
(meer antwoorden mogelijk!) | ☐ niets
☐ de opleiding moet korter worden
☐ de opleiding moet langer worden
☐ de opleiding moet gemakkelijker worden
☐ meer theorie opnemen
☐ minder theorie opnemen
☐ meer praktijk-opdrachten opnemen
☐ minder praktijk-opdrachten opnemen
☐ meer sollicitatie-training geven
☐ meer bemiddelen bij het zoeken naar een baan
☐ iets anders, namelijk.....
..... | 438 - 448

449 - 478 |
| 19. | Wanneer heeft u deze vragenlijst
ingevuld? | : 1993 | 479 - 482 |

HARTELIJK BEDANKT VOOR HET INVULLEN.

Stuur alstublieft de vragenlijst **zo snel mogelijk** terug in de antwoord-envelop (een postzegel is niet nodig).